

મહાવીર દર્શન : મહાજીવનકથા.

॥ મહાવીરસ્વામી ! નયનપથગામી મયતુ મે ॥

મહાવાણાયા:

મંગલમ્ મંગલાન વારો, મંગલં ગૌતમ પ્રભુ | મંગલમ્ સ્થિતિપ્રદાયા: નુન્દકુન્દાયા: | જૈનધર્મોક્તુ મંગલમ્ ॥

કેલ્યાણપાઠપારામં શ્રુતગંગા હિમાચલમ્ |

વિશ્વાત્મોજ સર્વિં કૃપે, વન્દે શ્રી જ્ઞાતનન્દનમ્ ॥

સૂત્રધોષ(મ) જે જાણે જાણે સે સર્વે જાણે | "નેહો આત્મા જાણ્યો, તેણે સર્વ જાણ્યું." ॥

જે એકને અર્થાત્ આત્માને જાણી-ઓળખી-સમજી લે છે, તે સમસ્ત વિશ્વના ક્રિયાકલાપને જાણી-સમજી લે છે. [આચાર્યો સૂત્ર: નિર્ગ્રંથ પ્રવચનો]

ૐ નમો અરિહંતાણં, નમો સિધ્ધાણં, નમો આચરિયાણં, નમો અવજ્ઞાયાણં,
નમો લોહ સત્ય સાહ્યં | એમો પંચ નમુકારો, સર્વ પાપપ્પણાસણો
મંગલાણં ય સર્વેસિ | પદમં હૃદય મંગલમ્ ॥

પ્રવક્તા(મ) અનાદિ કાળથી ગુણ રહ્યો છે આ મત્ર-નમસ્કાર મહામત્ર

વ્યક્તિની નહીં, ગુણોની પૂજા કરનાર આ વિશ્વકલ્યાણકારી મહામત્ર.
અરિહંત પદ-સિદ્ધિપદની પૂજા કારણ આરાધક આત્માને (સ્વયંને)
અરિહંત પદ-સિદ્ધિપદ-પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ કરાવવા સમર્થ એવો પંચ-
પરમગુરુઓમાં નિહિત આત્મ-તત્વ ઉજ્જિત (અ) મહામત્ર. . . !

પ્રવક્તા(અ) એક મહાન આત્માએ કરી હતી આ મહામત્રની આરાધના, સાદ્યું હતું
આત્માની પ્રાપ્તિ કરાવનારું દયાન, કરીને બતાવ્યું હતું એનું આચરણ
કરી હતી એણે સમ્યક્ દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રની રાત્રત્રયી ઉપાસના—એક
નહીં, બે નહીં, સાત્યાવીશ સાત્યાવીશ જાગૃત જન્મોત્તરોમાં !

(મ) અને આટલી સુદીર્ઘ સાધના પછી, આજથી ૨૬૦૦ વર્ષ પહેલાં, ઈ. પૂર્વ
પણમાં —

(અ) જંબુકીપના ભરતક્ષેત્રની કર્મભૂમિ, બિહારની સંપન્ન વૈશાલી નગરી, કાત્રિક-
કુંડગ્રામ નામનું એનું એક ઉપનગર અને એમાં સ્થિત એક રાજપ્રાસાદ. . . .

(મ) ત્રેવીસમા જેન તીર્થકર લગવાન પાર્શ્વનાથના ધર્માવર્ણી, સિદ્ધવી
વંશી રાજા સિદ્ધાર્થનો આ રાજપ્રાસાદ ! અહીં રાજમાતા ત્રિશલદિવીની
પવિત્ર કુક્કિમાં એ ભવ્યાત્માનું દેવલોડથી પૃથ્વી પર અવતરણ થયું—
મહામંગલકારી સર્વોત્તમ, સંકેતિક, શ્રોદ સ્વભાવના માતા કારણ પૂર્વદર્શની
સાથે !

(દિવ્ય વાદ્ય સંગીત : Divine Celestial Music : 5007777777, 5007777777)

પ્રવક્તા (F) મતિ, મૃત અને અધર્મ-આ ત્રણેય જ્ઞાનયુક્ત એ લવ્ય કુરુક્ષેત્રે આત્મા ગર્ભવસ્થામાં પાગ માતાની સુખચિંતા તેમજ સુખકામના મારે સંકલ્પ કરે છે કે —

દ્વાિપ્રવક્તા (M) "માતા-પિતાના જીવનકાળ સુધી હું દીકા ગ્રહણ નહીં કરું"..... [કલ્પવૃક્ષ]

પ્રવક્તા (F) — અને માતા ત્રિશલા પાગ ગર્ભવતી માતાને મારે સુમુખિત એવા ઉત્કૃષ્ટ આચારોનું પાલન કરે છે. યોગ્ય

પ્રવક્તા (M) ✓ આમ 'જયંચિદ્દે જયંચરે'ના જ્ઞાન-વિવેકયુક્ત ગર્ભાવાસના નવ માસ અને સાડા સાત દિવસ પૂર્ણ થયા અને આવ્યો એ દિવસ — ચૈત્ર શુક્લ ત્રયોદશી..... શુક્લપક્ષની એ ચાંદની રાતે શુક્લધ્યાન-આત્મધ્યાન-આત્મસ્વરૂપમાં લીન થવા, સ્વસ્વરૂપને-આત્મસિદ્ધિને પ્રાપ્ત કરવા, ચંદ્ર સમ નિર્મળ, સૂર્ય સમ સર્વ-વ્યાપ્ત, સાગરવત્ ગંભીર એવી પ્રભુની મહાન ચેતનાએ સ્વ-પર હિતાય જન્મ ધારણ કર્યો. આ પૃથ્વી પર —

(P) અરુણ-ગાન (M) ૭ પચ્ચીસસો વસ્સો પહેલાં એક તેજરાશિનો જન્મ થયો, યુગયુગનો અધિકાર વિદારતો, ભારત-ભાગ્ય રવિ ચમક્યો; કોકિલ-માર કરે કલશોર ને, વાયુ વસંતી વાઈ રહ્યો, ક્ષત્રિયકુંડમાં મા ત્રિશલા-કૂખે, પુત્ર યવિત્રનો જન્મ થયો... [શાંતિસાલ શાલ] [સ્નામમામપમપનીબનાયા] (ક્ષત્રિયકુંડની કુંજ મહીં, ત્રિશલાકૂખે પુત્રનો જન્મ થયો.) "

(S/ch) વૃંદગાન (F) ૪ " ક્ષત્રિયકુંડમાં પ્રગટિયા રે માતા ત્રિશલાદેવીના નંદ રે, વન્ય મહાભીર પ્રભુ... એ... લવલવથી સાધન કરી લાવ્યાં સાથે, મતિ-મૃત-અધર્મજ્ઞાન રે... દન્ય-એ... જળકમળવત્ રહી સંસારે પછી, કીધો સૌ સંજોનો ત્યાગ રે. [નિશાન]

પ્રવક્તા (F) ✓ રાજ સિદ્ધાર્થ અને રાણી ત્રિશલાના નંદન વર્ધમાનના જન્મનો આ આનંદોત્સવ, આ 'જન્મ-ઉત્સાહક' સહુ ઉજવે છે - ત્યાં મેરુ પર્વત પર દેવતાગણ અને અહીં પૃથ્વી પર રાજ સિદ્ધાર્થ અને પ્રજાજન. (Sourabhavard)

(S/ch) વૃંદગાન (Raga: Basant-Bahar, Kedar. Tal: Teen taal) આમગપ - ધની સારે સો સારા, ધનીપ... [વિપપ સાડ મરેસા]

૭" ઘરઘરમાં આનંદ છવાયો, ઘરઘરમાં આનંદ. (B5/B2) ત્રિશલામાતા કૂખે જનમિયો, ગાણે જૂનમનો ચંદ / ઘરઘરમાં આનંદ... ઘરઘરમે આનંદ હે છાયા ઘરઘર મેં આનંદ. ત્રિશલામૈયા પુત્ર પ્રગટિયા, જેસે પૂનમ કા ચંદ / ઘરઘર મેં આનંદ ॥ (ચાં) ઘરને ગોખે દીવા પ્રગટિયા, કસર-કુંડું રંગ ગિધડિયાં, ધસ્તીકરે. અંતરતમથી પ્રસરી ધુણાવે. કુંજકુંજ કોયલ કલ્લોલ, મસ્ત બની મારતિયા કોલ, રંગબરંગી ફુલો ફેરે / લેવાયું મનમન મંગલ કંઈ, મોઢા રહુડ, ગાય પંખી વૃંદ... / ઘરઘરમાં આનંદ છવાયો ઘરઘરમાં આનંદ ॥

પ્રવક્તા (M) — અને આ મહામંગલકારી જન્મ-ઉત્સાહક પછી — [શાંતિસાલ શાલ] notes

[રમમમ મપમ પનાનાની માં | ધની ધપમ મપમ -]

(d+p/ch) ગાન

(s/ch)

(F)

(P) પ્રવક્તા (M)

(P)

(S)

જાળને લાડ લડાવતી માવડી, ઘોડિયાની દોરી ખેંચતી લી,
સૂર મધુર મધુર સુગાવીને, ડરનડ અમૃત સિંચતી લી.
"વીર થજે, ગંભીર થજે તું!" - આશિષ એવી આપેતી લી.
લળી લળી નિજ લાલનાં લોચન, હાલ ભરીને નિહાળતી લી.
"પોઠો રે મારાં બાળ પોઠો લેજો, પંદ ભરીને આજ; [શાંતિકાવ્ય શ્લોક]
ઝાલ ઝાળાં કુદ્ય ખેલાશે, ઘોર ડરમનાં કુદ્ય ખેલાશે, સુખ રાગું ઝ્યાંય ન રહેશે."

અને સાડા બાર વર્ષની ઘોર સાધનાના ઝાળમાં પ્રભુ કેરું સુવાળા
છે એ તો આગળ નોંધજી -]

આલમાં ઊભેલ ચાંદલો ને ત્રિશલામાતને આવ્યાં બાળ [અધરચંદ પ્રચાળ]
જાળડાને માત હિંચાળે, દૂર ડરમના ડંચરા ડોલે, ધ્યાન ડોલે, વર્ધમાનને નિદુરં ગાંધે.

"સૂઈ જ રે, આ મારાં બાળ!" "સો જા રે... સો મેરે વાલ!"
"તુમ સો જાડો! મૈં ગાડું (2), સો જાડો... સો જાડો!"

વ્યાં જીવનં કે શૂલી મેં પ્રતિક્ષણ જાતે જાતે હો... [મહાસ્થાવમી]
ઠહશે સુકુમાર! ગાલકર મોતી મૈં પથ મેં પૈલાડું... સો જાડો...

ત્રિશલામેયાએ તો પોતાના અતિ સુકુમાર સુકોમળ વીર પુત્રને સુમધુર
સ્વરે હાલડાં ગાઈને નિયંત્રણપથમાં મોતી બિછાવવાની લાખના કરતાં
સુપડાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો.....

પણ એને ક્યાં બંધવું હતું? એ તો જગાડ્યા આવ્યા હતા આત્મ-
ચેતનામાં: સ્વયંને અને સમસ્ત જાતને! એનું આધ્યાત્મ હતું ~

મંત્રદોષ (M) "જૈં જાગરુકા ઉપયોગવન્તુ.....
ઝડિહ મા પમાયહ...! સમયં ગોયમ્! મા પમાયહ! [ઉત્તરલ્લખન સૂત્ર]
"હૈ જ્યુ! પ્રમાદ છોડી જગત થા...! જગત થા...!! નહીં તો રત્નચિંતામુષિ
જયો અંત મનુષ્યે દેહ નિર્ણય જશ...!!!" [શ્રીમદ રામચંદ્ર]

વર્ધમાનના જન્મસમયથી જ "શ્રી" તેમજ "આત્મશ્રી"ની વૃદ્ધિ એમનું
વિદ્યાશાળામાં ગમન, ઈન્દ્રિય (આં આગમન ને પ્રમ્ત-પુરછામાંથી "જેનેન્દુ"
વ્યાકરણ સર્જન - આ ઘટનાથી વિદ્યારુ પડિત પણ બન્યા. ધ્યાનને
આનંદવિભાર...! વિદ્યાપ્રતિભાના આવા અસાધારણ પ્રસંગો જોવા જ
અદ્ભુત રહ્યા વર્ધમાનના અલોકિત બાળ-પરબ્રહ્મ પ્રસંગો... (દિવ્યદે તેથી પત્ની
તેમને નામ આપ્યું - મહાવીર!) એના બાળગોઠિયાઓ પછોંચ્યા ઈ ત્રિશલામેયાપાસે -

માડી! તારા કુંવરનો કુંવર શી વાત? આ ત્રિશલા! તારા કુંવરની.....
સોમાં અનોખી એની જાત, બલેરી એની લાત... આ મહી! તારા...
notes

(આપ એક મેલકામ)

એક દી' અમે બાળ સૌ રમતા રમતાં તાં, ગંમત કરતાં લા, નીચ્છો ત્યાં ગોરો સાપને દેખી અમે નાસવા રે લાચ્યાં, બોલી બોલ્યાં બાપ રે બાપ! સાપ! ત્યાં તો તારો લાડીલો ફાળ ભરી દોડ્યો, ને ઝાલી લીધો પંખમાંય, દારડાની જેમ એને પકડીને ડોકિયો, ધૂન્યો નહીં એનો હાથ! જો મહી!"

પ્રવક્તા (મ/ફ) :- સર્પનું રૂપ ધારણ કરી આવેલા એ દેવે થાકીને પછી શું કયું? કવિત્વ-પંક્તિ (મ) :- "રૂપ પિશાચનું ધરેલા દેવે વારને પીઠે બેસાડ્યો, નાનકડા બેલદુર મુઠ્ઠી મારી એને, ધરતીમાં ધરનાવ્યો." [નિશાન શાંતિનિકેટરાટ]

(F) :- સાપ, પિશાચ, દૈત્ય અને બીજા પ્રસંગમાં હાથી - મંદુક પોતાના બાળપરાક્રમથી વર્ધમાન કુમાર વશ કરતા રહ્યા.....

ગીતપંક્તિ (ફ) :- "એ... હાથી-સર્પ-દૈત્યને કાણમાં ભગાવ્યા, શીખવ્યા અભયવા પાઠ રે. ધન્ય મહાવીર પ્રભુ!"

પ્રવક્તા (મ) :- બાલ-કિશોર-કુમારાવસ્થા વાતી... યુવાવસ્થા આવી... (મહાવીર દર્શન-૩ થી) અંતરથી તો વર્ધમાન કુમાર અલિપ્ત છે, પરંતુ 'ભોગાવલા' કર્મ લગ્ન અવરોધ છે, માતા-પિતા પ્રત્યેનું લક્ષિત-કર્તવ્ય લગ્ન શોષ છે, યશોદાનું સ્નેહભાગ પાગ લગ્ન બાકી છે - !

પ્રવક્તા (F) :- ... અને રાજકુમાર મહાવીરે, માતાના આગ્રહથી, પાણિગ્રહણ કર્યું. યશોદાનું... જો કે અન્ય માન્યતા અનુસાર તેઓ અધિવાહિત જ રહ્યા હતા. આ વૈભવપૂર્ણ ઘટસ્થાશ્રમમાં પણ પ્રભુ તો રહ્યા છે જળક્રમણ વત્ - પોતાના એ જીવનાદર્શ અનુસાર:

સૂત્રધોષ (મ) :- "જળમાં, પંકમાં જન્મ લઈને પાગ જેમ કમળ જળથી અલિપ્ત રહે એ જ પ્રમાણે આત્માથીયે પાગ સંસારમાં રહેવા છતાં, સંસાર વાસનાથી અલિપ્ત રહેવાનું છે." [આચાર્યસૂત્ર]

ગીતપંક્તિ (F) :- "વૈભવમાં એનો વાસ છતાંયે જળક્રમણની જેમ રહે ભોગી છતાંયે જોગીની જેમ જ, રાગી છતાંયે વિરાગી રહે." [શાંતિનિકેટરાટ]

પ્રવક્તા (મ) :- આ આદર્શોનુસાર જીવાતા પ્રભુના ઘટસ્થાશ્રમમાં પુત્રીસ્થ પ્રિયદર્શિનું આગમન -

૭) બંનેનારો છે તેમના લાચીરોનિમ

(F) :- પત્ની યશોદાનું ધર્મમાગમાં ફરીકરણ -

(મ) :- સારાચે પરિવારનું નિત્ય અત્સંગમય ધર્મજોડન -

(F) :- પોતાના લાચિ વિરાગી જીવન માટે પત્ની-પુત્રીને માનસિકરૂપે તૈયાર કરવાનું

(મ) :- અને ઉપકારક ધૂન્ય માતા-પિતાનું સ્વર્ગ-ગમન -

(F) :- આ સર્વ અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ ઘટનાઓની વચ્ચે પણ લગવાનું મેલવાનું આત્મ-ચિંતન તો સદા ચાલતું જ રહેતું :- નિરંતર

बोधवाचन (१) " ॐ कोरा छं ? ॐ कोरा छं ? कोडहम् ? ... कोडहम् ?
ॐ कोरा छं ? स्वाधी यथा ? ॐ स्वप्नं छं माहं पुरं ?
कोना संजं छं वज्राग्रा छं ? राजं के अ परहं ? "

4457 (F)

[अमृत्य तत्प विचारः श्रीमद् राज्ञः]

✓ વીપ્રતર બનતા જતા એમવા આ આત્મચિંતનના પ્રાચુર્યમાં તેમને
દીર્ઘકાળથી અંતરબેઠેથી પેહારી રહેલ એક સાદ-એક દ્યનિ સંભળાય છે—
— એ સાદ, એ દ્યનિ, એ અવાજ, કે જેમાં એક માર્ગ છે, એક આહવાન છે, એક
નિમંત્રણ છે ~

સૂત્ર ધોષ: "જે (અર્થ) જાણડ, તે સર્વ જાણડ ।" - જે એકને, આત્માને જાણી-
ઓળખી લે છે, તે સમસ્ત વિશ્વને જાણી લે છે.... આપ સ્વયંને
ઓળખ, સ્વયંને પ્રાપ્ત કર....!
[આચાર્ય સૂત્ર]

[આચાર્ય સૂત્ર]

પ્રવક્તા (F) ~ અને શ્રી સાદને સાંભળીને વર્ધમાન વ્યાકુળ બની બેઠો છે, એમની છત્રચહર ^{લાલચિલી} જાગી ઊઠે છે, એનો એ પ્રત્યુત્તર આપવા ઈચ્છે છે, સ્વયંને શોધવા, સાધવા, સદાને માટે પામવા ઝંખે છે.....!

પ્રવક્તા(મ) : ના, વૈશાલીના રાજમહેલમાં (રહીને) પોતાના આ આત્માને પામી નથી શકાતો..... મહેલોમાં સાર્વજનિક? વૈલય-વિલાસોમાં, સીમામાં રહીને અસંતોષ, અનંત આત્માની આરાધના?.... અસંતોષ, હવે એ અસંતોષ, અસંતોષ... હવે તો છોડી દઈ સર્વ સંગ-પરિગ્રહ, રિવાજા-પીડાતા જગત માટે દાન દઈ લુંગાવી દિયું સર્વસ્વ, વન વન ખરેખરી નિ:શોષી દિયું કંચન સમું તન, ઓગાળા દિયું અહંભવ મન, ને સર્વ કંઈ પરિત્યાગીને નીકળી પડ્યું બની અસંગ... ।

२५०३२ लखनऊ मन्, ने सर्व उर्ध पस्तिथागीने नीउणी पड्डुं जनी असंग... ।
त्यदि न एमाशो पूर्य, पस्तिथ्य, पस्तिमुक्त निजत्मानुं दर्शन (इसे तेनका दीया)
(तेन. भावी....)

પ્રવક્તા(F): આ સુસ્પષ્ટ આત્મચિત્તનથી હોવાથી એમને 'શુદ્ધ-બુદ્ધ-ચૈતન્ય'નું સ્વયંજ્યોતિ મુખધારી' એવા સ્વાત્માની પ્રાપ્તિ માટેનો હવે કેવળ એક જ માર્ગ-સર્વસંગ પરિત્યાગ....! યાતરિક ભાવદશાલરેલા આ વીરોચિત સર્વસંગપરિત્યાગના અવસરની પ્રાપ્તિ માટે એ પ્રતીક્રિયા કરતા રહ્યા~

અનુસંગિક : (૧) [પ્રતિદેવનિ. ૦૧૭]

"અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે? ક્યારે થઈ શકે" આશાંતર નિઃશ્વસે ને. } (ક્રી)મદ
સર્વ સંબંધનું બંધન તરિક્ષ્ણ છેદીને વિચરશું એ મહત્વકરુણને પંથ ને. } ૨૭-
} ૪૬૭

पृष्ठा पर न नही, निर्द्वय आत्म योनादाशमां विहरमाणस्यैव अवसरः".....

પ્રવચન - અને ભાગ્યવિધિ દેવો કારો પાગ દમચક્રવર્તનથ અપાધિલી મુનિ-ધિનંતિ

અન્ય વર્ષભરના અપાર, અપરિમિત 'દાન' પછી એને આવ્યો અપૂર્વ અવસરનો એ
સ્વપ્ન-સ્વર્ગને સર્વવિસંપૂર્ણ સમગ્રતામાં સાધવા-ધામવા માટે જવાનો, સ્વર્ગી આશી
(સર્વવિ. કલ્યાણાર્થ વિદ્યાર્થનો, શ્રીકૃષ્ણાર્ણવનો-અર્ચ અવસર.)

'સર્વ'ના - વિશ્વના ઉલ્લાસાર્થે વિહરવા-વિચરવાનો / મહાલિનિષ્ક્રમણનો
પરમ ભાગ્યવતી દીક્ષાનો - દીક્ષા ઉલ્લાસ'નો - અપૂર્વ અવસર....

છા

પ્રવક્તા(F): એ પરમ પાવન, સર્વકુલ્યાણકર દીક્ષા-ઉલ્લાસ... એના એ
વિશાળ, ભવ્ય, અનેકરૂપિણી શોભાયાત્રા.... તેમાં બહારથી બંધુ રાજ
નંદિવર્ધન અને અંદરથી શક્તિ કારા સુનિર્મિત વિરાટ 'ચૂંકાંગા'
શિબિડા.... અને તેમાં કુલવૃદ્ધાઓ વચ્ચે વિરાજેલા અને સર્વેની
વંદના-અનુમોદના ગીલતા રાજકુમાર વર્ધમાન....!

પ્રવક્તા(M): અને એને આ શોભાયાત્રાનું જ્ઞાતબંડવનતા અશોકવૃક્ષ
નીચે આવી થંભવું, વર્ધમાનકુમાર કારા સર્વ દેહાલંકારોનું
ઉતારવું, હંસલક્ષણ સઠીમાં તેનું ગ્રહણ થવું... પંચમુષ્ટિ
કુશલોચ કારા શૈલ-શોભાવત્ તેમના લેખેપુત મસ્તકનું શાલવું
..... સ્વયં જ સામાયિક વ્રતનું ઉચ્ચારવું.... સર્વ દેવ-મનુજગણો
સ્વન્ન-પ્રભાવનો કારા "ધન્ય ધન્ય મેળુ" ના અનુમોદના નાદો
એને નયદોષોનું ગુંગળી ગીડવું અને દિવ્ય સુરપુષ્પોનું વરસવું...
અદ્ભુત અદ્ભુત, અત્યુત્તર્ય (હતુ) આ દશ્ય....!

પ્રવક્તા(F): તેમનો આ સર્વસંગપરિત્યાગ-અને તે પાછા 'એકઠી' જ, સ્વયંસ્વદેહ,
'સ્વાધીનત્યાગ' હતો, 'પરાધીન-ત્યાગ' નહીં!

મુત્રપંક્તિગાન:(M) ॥ - એ સ્વાધીન ત્યાગમાં: (અનુક્રમ)
વર-ગાંધી, અલંકારો, સ્ત્રીઓ ને શયનાસનો
પરાધીન-પણ ને ત્યાગે, નૂતો ત્યાગી ને બને;
(પાત્ર) ને પ્રિયકાન્ત લોગોને, પામીને અબગા કરે,
ત્યારે જ ત્યાગી તે ખરે !.....

[- દશવેદાલિક સૂત્ર : મુનિશ્રી સંતબાલભ....]

સદ્ગુરુવાણી યોષ : (F) ॥ મહાવીરે ... કંચનવર્ણ કાયા, યશોદા જેવી રાણી, અઢેળક સામ્રાજ્ય-
-લક્ષ્મી અને મહાપ્રતાપી સ્વન્ન પરિવારનો સમૂહ છતાં તેની મોહિનીને
ઉતારી દઈ, જ્ઞાનદર્શનયોગ પરાયણ થઈ (એણે) ને અદ્ભુતતા દર્શાવી છે
તે અનુપમ છે....." [- ભાવનાબોધ ઉચ્ચેદ્યાત : શ્રીમદ્ રાજચંદ્રભ]

પ્રવક્તા(M): આમ આખરે

ગાન : "સર્પની કુચિણી માફક એક દી' આ સંસારનો ત્યાગ કરે,
(M) મહેલ-મહેલાઓમાં વસનારો હવે જંગલ જંગલ વાસ કરે!" [શાંતિલાલ શાહ]

પ્રવક્તા(મ): જંગલ જંગલ વાસ -

ધ

સર્વસંગપરિત્યાગના (આ) વનવિહારમાં હવે જસ એકલા, અસંગ, એકાકી વિચરવાનું - ગિરિગુફાઓ કુદરાઓ ને સ્મશાનો-ખડેરોમાં... વાઘમિંદ સંયોગોમાં... ઘોર પરિવહો-ઉપસર્ગો-પ્રતિકૂળતાઓ પરચે :... સર્વત્ર આત્મભ્રમ-પૂર્વક, અપ્રતિબુદ્ધપણે, સતત સગવડો વિહરવાનું - સિંહવત્ ને લાસું પકડી પત્ !... ક્યાંય કોઈ પસંદગી નહીં, ગમો-આગમો નહીં, પરિ-સ્થિતિઓનો લેસમાત્ર મેલાવ નહીં // *choiceless, conditionless, awareness : observed everywhere in the deeper & deeper all-perceiving, non-identification & hatred-less, SELF, Absolute SELF* //

(વોધગાન) એક જ લક્ષ્ય : "કેવળ નિગમ્યભાવનું અખંડ વર્તેજ્ઞાન કહીએ કેવળજ્ઞાન ને, દેહજતાં નિર્વાણ."

ધિ

[આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર : શ્રીમદ રામચંદ્રમ]

પ્રવક્તા(ફ): આમ પ્રભુને થયો સર્વસંગપરિત્યાગ... વીત્યો દીકરા-કુલ્યાણમ પ્રસંગ... - પલાયન કરીને નહીં, ક્રમા, સમજવર ને સ્નેહપૂર્વક, પૂર્વતેયારી સહ ને સર્વ મંસાર-અપણો કરતિયો સંપન્ન કર્યા બાદ લેવાયેલી આ ભાગવતી દીકરાના સમયે જન્મજાત ત્રણ જ્ઞાનથી મુક્ત વર્ધમાન મસ્તીરને ચોથું "મન:પર્યવેશાન" (સર્વના મનોભાવોને જાણી શકાય એવું જ્ઞાન) ઉત્પન્ન થયું... અને પ્રભુ ચાલી નીકળ્યા પોતાના આત્માની સમગ્રતા ને પૂર્ણતામાં પ્રાપ્તિ કરાવનાર આ એમના દીક્ષિત પંચમ જ્ઞાન અને પંચમ ગતિ મોક્ષની, મોક્ષમાર્ગની, શોધમાં - અનંત, અજ્ઞાત આત્મપથ પર - એકાકી, એકલા, અસંગ... (Instrumentals: soorwardel +)

પ્રવક્તા(ગ):આ સર્વસંગપરિત્યાગના સમયે આજસુધી જેમને માતસિક રીતે તૈયાર કર્યા હતાં એ પત્ની અને પુત્રની અંતર્દશા કેવી રહી હશે? એમના અંતરમાં ત્યારે કેવા ભાવ, કેવા આંદોલન ઊભ્યાં હશે? વનવાસી લક્ષ્મણની ઉપેક્ષિતા ભિંમિ, મધ્યરાત્રિના સમયે ગુપ્ત રીતે મહાબિંબિશ્વમલ્લ કરી ચાલ્યા જનાર સિદ્ધાર્થ-તથગાત ગૌતમબુદ્ધની (વિરહિણ) પત્ની યશોદરા અને પશુસહિરસાર્થે તોરણથી જ પાછા ફરી ગયેલા નેમકુમારની વાગહતા રાખુલ - આ સર્વેની મનોભાવનાઓની તુલનામાં ઊર્ધ્વચેતા યશોદાનું મનોભાવો તો સૌથી નિરાળા સોધા ઉચ્ચ ન રહ્યા હશે (ને)... ?

ધ

પ્રવક્તા(ઘ): વિચાર ઊઠે છે - વાસ્તવમાં ભગવાન મહાવીરના જીવનમાં - તેમના ઉદાત્ત લવ્ય સાધનામય જીવનનાં નિર્માણમાં (સમાનર્થમાં) યશોદાનું મૂક ચેબેદાન શું થયું (ઓધું) થોડું હશે? (power... instrument...) અને નારી-ઉદ્યારક, ભાવિમાં ચતુર્વિધ સમર્થતા

(આધિકારી + માદવી બંને રૂપે)

નારીને/ગોરવભર્યું સ્થાન અપાવનારા પ્રભુ વીરે પોતાની(જ) આવી મહાન અધ્યાગિની માટે કુશું વિચાર્યું હશે? કે — (એમણે—)

પ્રવક્તા(મ): (કિ) "હું દેહાદિ સ્વરૂપે નથી અને દેહ-સ્ત્રી-પુત્રાદિ કોઈ મારાં નથી" — એવી સ્પષ્ટ, લીધે આત્મલાવના કારા રાગ-કેવલ અને સંસારનાં પુલ્કવત કોમળ (કાપા દીર્ઘા) બંધનને કાપ્યાં હશે?...! સારાચે સંસારમાં નાચક રૂપ રમણીને (રમણી પ્રત્યેનો આસક્તિને) કેવળ શોકસ્વરૂપે "મનની દેવી યશોદાનો ત્યજ કર્યો હશે?"

ગાનપતિ (દમ) "સચળા આ સંસારમાં રમણી નાચક રૂપે, એ ત્યાગી ત્યાગ્યું બધું, કેવળ શોકસ્વરૂપે."

[શ્રીમદ્ રામચંદ્રમ]

પ્રવક્તા(દ): — પણ દેવી યશોદાએ — એ સમુજાત અધ્યાગિનીએ પોતે શું વિચાર્યું હશે?

કાવ્યગાન: "જે દિવસે મહાવીરે પોતે, ત્યાગી થવાનું કહ્યું હશે; દેવી યશોદા દિલમાં તમારા લેવળતે શું થયું હશે?

પરણ્યા ત્યારે જાણ હતી કે પ્રીતમ છે વેરાળી?

એવો જરી ચે ખ્યાલ હતો કે તમને જશે એ ત્યાગી!

જાણીને તમે રાજી થયેલા કે દિલમાં દુઃખ થયું હશે?

એક તરફ છે પ્રેમ પતિનો, બીજી તરફ છે દીક્ષા;

એક દશ્યમાં ભોગ દીસે તો બીજામાં છે ભિક્ષા

એનો વિચાર કરતાં મનમાં કેવું મંથન થયું હશે!

'તમને નહિ જ્યા દઈ સ્વામી' એવું કહી કહ્યું 'તું'?

કે 'સુખથી લલે સિંધાવો' એવું વોળ કહ્યું 'તું'?

વિદાય વખતે હર્ષ હતો કે છાતું રૂદન કર્યું હશે?

✓ કદીય તમને થયું હતું કે પતિની સાથે જાઉં;

નેમની પાછળ રાજીલ ચાલી, એવી રીત નિભાવું!

કે નાનકડી પુત્રી ખાતર ઘરમાં રહેવું પડ્યું હશે? (*પ્રિયદર્શિના)

✓ કોઈ ન જાણે દેવી તમારી કૃપા હશે સમસ્યા?

મહાન ત્યાગી પતિની પાછળ કેવી હશે તપસ્યા?

અબોલ છે ઇતિહાસ તમારો, તમને શું શું થયું હશે? "જે દિવસે....."

પ્રવક્તા(દ): — એ અબોલ ઇતિહાસમાં ભગવાનના બંને માતા દેવાનંદા અને ત્રિશલા ના જરૂર જ ઉચ્ચ સ્થાન શું યશોદાને પણ ન આપવું જોઈએ?

ગાન

૨/

"ત્રિશલા દેવાનંદા બંને પ્રભુ વીરની માતા

શાસનના ઇતિહાસે બંને નામ અમર થઈ જતા.... →

❊ આહાર-ક્રત્રિય જાતિ વંશના સંસ્કારો સિંચનારી

21- વીરની પત્ની દેવી યશોદા, જેણે નામ ઉજાળ્યું
પતિના સુખને ડાકે જેણે નિજનું સુખ વિસાર્યું.
આત્મવિલોપનની યશગાથા યશોદા સરજનહારી."

પ્રવક્તા(F) — ગમે તે હોય...પણ આત્મલીન પ્રભુવીર તો સ્વ-નિર્ધારિત સર્વ-
સંગપરિત્યાગના પથ પર ચાલી નીકળ્યાં છે... (pathetic music)
(ભાવવિભોર કથન-સ્વર) ...પ્રભુની એ લઘ્યવિદારક વિદાયની ઘડી.....!

(BGM
કુરુક્ષેત્ર
સંગીત)

એ જ્ઞાતજેડવનની ઘરામાં એમને ડગ માંડતા, આગળ વધતા અને
અદેશ્ય થતા જોઈ પત્ની યશોદા, પુત્રી પ્રિયદર્શના અને જંધુ નંદીવર્ધનના
વિરહવેદનાભર્યા વિલાપસ્વર ગુંથ ઊઠ્યા —

P કુરુક્ષેત્રમ ગીતશ્લોક: (M) "ત્વયા વિના વીર કથં વ્રજામો? ગોષ્ઠિસુખં કેન સહાયરામો?"

પ્રવક્તા(M) — હે વીર! તમારા વિના શૂન્યસમ્રાજ્ય લાસતા એ પ્રાસાદમાં અમે કુવીરોને
નથએ? હે જંધુ! હવે અમને તમારી સાથેની ગોષ્ઠિનો આનંદ
ક્યાંથી મળશે? કોની સાથે જેસીને અમે હવે લોજન કરીશું?

પ્રવક્તા(F) — પરંતુ નિગ્રંથ, નિઃસંગ, નિર્મોહી મહાવીર તો ચાલી નીકળતા
પ્રથમ પ્રસ્થાન સમયથી જ આ ભીષણ પ્રતિજ્ઞા કરેછે કે —

Echo પ્રતિજ્ઞા-ઘોષ(M) "બાર વર્ષ સુધી... જ્યાં સુધી મને કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત નહીં થાય
ત્યાં સુધી ન તો શરીરની સેવા-સુમૃષ્ટા કરીશ, ન દેવ-
-દાનવ-માનવ-નિર્યંચના ઔસર્ગીનો વિરોધ કરીશ, ન મનમાં કિંચિત્
માત્ર પણ ઉકેગે ઉઠવા દઈશ."

પ્રવક્તા(F) — અને હવે અહીંથી આરંભાઈ એમની આ ભીષણ પ્રતિજ્ઞાઓની કસોટી-
-સ્વરૂપ સાડા બાર વર્ષની આત્મકેન્દ્રિત સાધનાયાત્રા — જેમાં સ્વયં દર્શની
સહાય-પ્રાર્થનાનો પણ અસ્વીકાર કરી, બીજા અનેક ભીષણ પ્રતિજ્ઞાઓને પાલનમાં
જોડતાં, પ્રભુ આગળ ચાલ્યા..... (Sorrowful ... Terrific Effects ... grow-
-ings of clouds & wild Animals ... sounds of Horrors ...)

Echo પ્રતિજ્ઞા-ઘોષ(M) "હવેથી અપ્રીતિકર સ્થાનમાં નહીં રહું.... મદા દયાનમાં લીન રહીશ..
(પ્રતિજ્ઞાનિ સહ) ... મદા મૌન રહાશ... હાથમાં જ લોજન લઈશ અને ગૃહસ્થોનો
વિનય નહીં કરું...."

S/ch ગાન P. ઘોર અરાગ્યે ધૂમતો જાતો જોગી આ પગપાળો,
માન મળે, અપમાન મળે કે આપે લલે કોઈ ગાળો!

S/ch | P P. મારગ એનો જંગલ-ઝાડી ને કુંદક-ઝાંખરા પાળો,
ch કુંદક કુંદક વેળા સાથમાં રેતો મંજલી-પુત્ર ગોશાળો.

- P. આફત ને ઉપસર્ગની કોજની કોજ એને પડકારતી 'તી,
 Ch આંધી-તોફાન ને વીજકડકડે, ફૂદરત પણ લલકારતી 'તી।
 P. દેવ ને દાનવ, ને વળા માનવ, પશુ પંખી કંઈ ડંખી રહ્યા
 Ch હસતે મુખડે તો ય મહાવીર, સહુનું મંગલ મંજી રહ્યા।
 P. દુઃખથી તિશ નહીં ડરનાર એ, સામેથી દુઃખને ડારતો 'તો (૨)
 Ch સુખની શીતળ ઇંચ વળુને, દાવાનળે ડગ માંડતો 'તો (૨)
 P. પહાડના પહાડ તૂટ્યાં પણ એ પડછંદ જની ધીર ધૂલો 'તો (૨)
 Ch સહાય કરવા ઈન્દ્ર આપ્યા ત્યારે ઈન્દ્રને પણ વારતો 'તો। (૩)

[શાંતિ 6/4 શાંત]

પ્રવક્તા (M): ✓ અભય, અક્રોધ અને અખેદ—સાધનાના આ ત્રણ આવશ્યક ગુણો સાથે સાધનામાર્ગે આગળ વધવા માટેના ત્રણ પ્રાથમિક જથો છે—આહાર—

જય, નિદ્રાજય અને આસનજય —

— ત્યારે સાડાખર વર્ષની આ સાંખી સાધનાયાત્રામાં પ્રભુએ આહાર તો લીધો હતો જ કેટલો? દેહાતીત દશામાં, તે પણ!

નિદ્રા પણ કેટલી લાધી? યોગ-નિદ્રા! સતત અંતરધ્યાનરૂપ નિદ્રા... અને 'આસન'... ? જે આસન પર સ્થિર થયા તેમાં કેવી અદ્ભુત, અપૂર્વ સ્થિરતા!! પૂર્ણ નારોગી મહાએળી, એવીનત્વ યોગીશ્વર મહારાજે યોગાસન નહોતું નહોતું અને ત્યારે તેમનામાં પ્રગટી હતી આત્માનુભૂતિની લાલી....

એ અરુણિમ આલા.... અભય-અક્રોધ-અખેદયુક્ત પ્રસન્નતા, ગહન અંતરસાગરમાંથી નીકળેલાં એ અંતર-રતન... અને મોતીઓથી લરેલો જી થાળ~

5 ગાથા-રસોડગાથા: (M) "શુદ્ધ્ય ભુદ્ધ્ય ચૈતન્યદાન, સ્વયંજ્યોતિ મુખધામ;

દર્ દર્

બીજું કહીએ કેલું, કર વિચાર તો પામ!" [શ્રીમદ્ રામચરિત્ : આત્મસંદેશ]

પ્રવક્તા (F): ✓

— પરંતુ નિજધામનું પ્રભુનું આ દ્યાન તેમનામાં નિમ્મય-વ્યવહાર, ઉપાદાન-નિમિત્ત, અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ — સર્વેનો સમન્વય સાધતું તેમને પારે લઈ જઈ રહ્યાં કેવળ ને કેવળ નિઃસ્વભાવ લાગી. પ્રભુ આ સહજ, શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપની પોતાના મૌન કોરા ને ભવ્ય સુયોગ્ય ભુવોને પ્રતીક્ષી કરાવતા રહ્યા.....

P/S/Ch ગાથા (M) "હું તો આત્મા છું જડ શરીર નથી.... (B5 B2 મહામય)

શરીરાકાર રહી શરીર ન થાઉં, લવાગ જેમ જાગાઈ સહી

રત્ન-દીપ્ત જેમ સ્વ-પર પ્રકાશડ, સ્વયં-જ્યોતિ છું પ્રગટ અહીં!

સ્વયં જ્યોતિ... સ્વયં જ્યોતિ... સ્વયં જ્યોતિ...!! [યો.યુ.ગ્રી. સદ્ગુરુદેવન]

P/ch ગાન • હમ એસે કોશ કે વાસી હૈં, હમ સિદ્ધ-કોશ કે વાસી હૈં; હમ મહાવિદ્યે કે વાસી હૈં, હમ સિદ્ધાલય કે વાસી હૈં; હમ સિદ્ધલોક કે વાસી હૈં, હમ સિદ્ધશિલા કે વાસી હૈં... |

પ્રવક્તા(F): — જે આત્મપ્રદેશમાં, જે આત્મલોકના ઊર્વકાગનમાં પ્રભુ અપ્રમાતપણે વિચરી રહ્યા હતા, જે આત્માને ઝોળખવા અને પૂર્ણ સમગ્રતામાં પામવા તેઓ નીકળ્યા હતા, તે હવે તેમને પ્રાપ્ત થઈ ગયું હતું —

P/ch હૈ ગાન • "અશ્વિદાનદી શુદ્ધ સ્વરૂપી, અવિનાશી હું આત્મા છું"
(F) — આ એ જ લાણ હતો, ધ્યાનથી એ જ સાચર હતો, જેનો મનસ વિગ્રહમાંથી પ્રભુ સહજસીલાનાં, કામા અને નિરોધ સ્નેહ-કરુણાનાં અમૂલ્ય મોતી લઈ આવ્યાં હતા, અન્યથા આવા વોર કપર, પરિહર, હિસાર, વેગો, શીર પ્રવક્તા(M): ... જિભા હોય ત્યારે પાત્ર, જોડા હોય ત્યારે પાત્ર અને ચાલતા હોય ત્યારે પાત્ર સંપન્ન આ સજા, સહજસમાધિમય, અંતરસ્થિત ઉપયોગવન્ત આત્મધ્યાન — 'જયં વિદે જયં વરે'...

હૈ પ્રવક્તા(F) વિશુદ્ધ આત્મધ્યાન, દ્યોરાતિદ્યોર ઉપસર્ગોની વચ્ચે પણ અડોલ આત્મધ્યાન, જેમાં —
P ગાન(M) "એક પરમાણુ માત્રની મજે ન સ્પર્શતા, પૂર્ણ કલંકરહિત અડોલ સ્વરૂપ જો; શુદ્ધ નિરંજન ચૈતન્યમૂર્તિ અનન્યમય, અગુરુ-સધુ, અમૃત, સહજદરેષ જો."
પ્રવક્તા(M): આવા ઉપસર્ગો — પરિવહો વચ્ચે અને તપસ્યાઓની સાથે સાથે અશ્વ ૦ કરાયેલ ને વિકસેલ આયું અપૂર્વ ધ્યાન, સહજસમાધિમય સતત, અખંડ આત્મ - સ્વરૂપ ધ્યાન...! પ્રાનવ દત્તિલાસે એક સાથે, અક્ષય ધારાવત્, આરતી સંખ્યામાં, ન તો ક્યારેય જોયું છે, ન સાંભળ્યું છે, ન કલ્પ્યું છે!! અજેડ, અક્રિતાય, અનુપમેય, અભૂતપૂર્વ!!!

પ્રવક્તા(F): બ્રાહ્મજ્ઞી, ગંગસુકુમાલ મહામુનિ કે સુદંકુમુનિ આદિનાં ધ્યાન પણ આવા દ્યોર ઉપસર્ગમુક્ત કે આરતી દીર્ઘ અવધિતાં કો નહોતું જ!
પ્રવક્તા(M): જ્યારે પ્રભુ વીરના અખંડ આત્મધ્યાનની — દ્યોરાતિદ્યોર ઉપસર્ગો વચ્ચે ચાલેલા આત્મધ્યાનની — કલ્પના પણ કાળજી કંપાપનારી ને રૂપાડાં ઊભા કરી દેનારી છે! આમાં મળશે જોવા આયું ધ્યાન?

પ્રવક્તા (M) — શૂલપાણિ યજ્ઞના રાતલરવા ઉત્પ્રાત, ઉપસર્ગ અને પ્રવ્રાતે પ્રભુને આવેસાંદો સ્વેજ.
" (M) — ચંડકૌશિક બાગના દંશલચાં ઉપસર્ગ સમયે "ધ્રુવજ પુવ્રજ ચંડકૌશિકા।" ના મધુર અધોધન કારા એને કરાયેલું જાતિસ્મૃતિજ્ઞાન... (Music Instruments)
" (F) ચોરકાના પહેરેદાર, રાક દેશના અનાય લોકો અને દુપરના ગ્રામજનોએ આવેલાં માણોત કાલ...
" (M) દેહભૂમિના ચેકાલ ઉધાનમાં સંગમક દેવના મેરુ-લેહ કાળચક્ર, પાતચક્ર સિદ્ધ આદિના વાસ, મશ્હૂરાંત ઉપસર્ગો! (Sound: Tamar Effort)

પ્રવક્તા (F): સ્વાદેશમાં કઠિન કર્મોને ઉદ્દેશ્ય હિલનાનાં ઉત્પાત...

॥ (M): શાલશીર્ષ ગ્રામમાં દયાન-લીન પ્રભુને ત્રિપૃષ્ઠના લવની અપમાનિત થાણી
કરૂણના બેંતરીના શીતજળ-ઉપસર્ગ (અંતે લેહાવધિદાન પ્રકટાવનારા)
અને ગોવાળ કારા કાનમાં છ માસ રહેલા શરકટ વૃક્ષના ધારદાર
ખીલાનું ઠોડીયું....!

॥ (F): દયાનસ્થ પ્રભુનાં ચરણોમાં સુલરોએ પ્રગટાયેલ અગ્નિજ્વાળાઓ અને
કૃતદ્વન ગોશાબ્જ કારા છોડાયેલી તેજોલિસ્યા!

॥ (M): અરહંતક નવા પાખંડી વ્યોતિષીનો દલપ્રસંગ....

॥ (F): પ્રભુ-માહિમાની સહુને પ્રતીતિ કરાવવાના હેતુથી ઇન્દ્ર કારા સામુદ્રિક
નિમિત્તરૂપ પુણ્યની મહાયતા.

॥ (M): આવાં લોક અનેક પ્રસંગો, ઉપસર્ગ-ઉત્પાતો, પરિવહો ને તપશ્ચર્યાઓ!
પરંતુ જાણું જ ગુપ્ત-અપ્રકટ, એકાકી-અસંગ મૌન આત્મદયાનુપયોગ,
સ્વયંની જ મહાય લહેલું...!

॥ (F): અલ્પ કોઈનીય મહાય કે આધારની આવશ્યકતા જ ક્યાં હતી એ
સ્વ-નિર્ભર પુરુષ-સિંહ-પૂર્ણ પુરુષ-પુરાણ પુરુષને? કે નેની સ્વયંની
આત્મશક્તિ જ હતી અવ્યાબાધ, અસીમ, અનંત....!

મંત્ર-સૂત્ર ધોષ (M): "અહો! અનંત વીર્યમયમ્ આત્મા!" (૩)

(આચાર્ય શ્રી)

પ્રવક્તા (M): આત્માની આ અનંત શક્તિ પર જ તો સ્થિર થવાનું હતું, ચિર-
વિકસિત અને પ્રસરિત થવાનું હતું - 'મહાવીર દર્શન', ત્રિવિધ દર્શન,
પ્રભુનું સર્વોચ્ચ તીર્થસ્થ મહાશાસન...! આ અતુલ તીર્થ-પ્રવર્તન-ધર્મચક્રપ્રવર્તન-
નાં જ તો ગુણગાન ગાવાનાં હતાં સુરામુર, ઇન્દ્ર-મહેન્દ્ર, બુદ્ધનમ-અબુદ્ધનમ,

૫ (જ્ઞાનપક્ષિ) અખિલ ત્રિલોકનના સમસ્ત પ્રાણીગણ 'બુધનેસ્વર હે! મોચન કરો, વંચન શય
મોચન કરો હે!' નું આ પ્રાણી કરતાં - (સ્વામી સંજીવ)

૬ શ્લોકગાન (F): "વીરઃ સર્વ મુરારુરેન્દ્ર મહિતો, વીરં કુધા સંપ્રિતાઃ । (શિખરિણી)

વીરેણાભિહતઃ સ્વકર્મનિચયો, વીરાય નિત્યં નમઃ ॥

વીરાત્ તીર્થમ્દિમ પ્રવૃત્તમતુલં, વીરસ્ય ધીરં તપો ।

વીરે શ્રી-ધૃતિ-કૌર્તિ-કૌર્તિ-નિચયઃ શ્રી વીર મુદ્રં કિય ॥"

પ્રવક્તા (F): પ્રભુ વીરે પોતાનાં અપરિમિત આત્મસામર્થ્ય અને દૃઢ આત્મસંકલ્પના
બળથી સહન કરેલા અનેકાનેક ઉપસર્ગોમાં ~

પ્રવક્તા (M): ~ મધ્યમ કુસાનો ઉપસર્ગ હતો ગોવાળ કારા કાનમાં ઠોડાયેલા ખીલાનો,
જે છ છ માસ સુધી કાનમાં જ રહીને પ્રભુને પીડતો રહ્યો અને વૈદ્ય કારા એ
શાલ્ય દ્વર કરાતી વેળાએ થયેલી અસાધ્ય વેદનાથી પ્રભુમુખમાંથી પણ નીકળી ગયેલી
લગ્નકર ગાસ!

પ્રવક્તા(F): — અને ઉત્કૃષ્ટ કક્ષાના ઉપસર્ગ હતા : સંગમક દેવ કુરા કરાયેલ વીમ કાળચક્ર-વાતચક્રોદિ ઘોર મરણાંત ઉપસર્ગ અને પ્રભુ પાછળી પાછળી ભરતવા ગોશાલક કુરા કરાયેલ લીમણ "તેજસેશ્યા" અર્થાત્ પ્રચંડ, માણધાતક, અમીય, ઉદ્ધે અગ્નિધારાના ઉપસર્ગ !

પ્રવક્તા(M): પણ "અંતહીન નોહતો અંધકાર, કઠિન આઘાતે મેઝોળો લંધકાર" (સ્વાસ્થ્યગીત) અંધકાર સુધ્યાં અંતહીન થોડો જ હોય છે? જ્ઞાન-ધ્યાનના કઠોર આધાતક એ ભાંગવાનો જ ! ... અનાદિથી ચાલ્યો આવતો વિલાપ-અંધાર પણ ત્યાં સુધી ટકવાનો હતો આ રત્નદીપવત્ સર્વ અને સ્વ-પર પ્રકાશક જ્ઞાનપ્રકાશની સામે ?... બહુ જ અલ્પ કાળ-ભેડ રોષ હતો હવે, કોદિ કોદિ સૂર્યોદ્યાએ ^(સમક્ષ) અધિક તેજસ્વી એવા સુધ્યાત્માના એ કૌંવલ્ય-પ્રકાશના પ્રકટ્ય માટે ~

છા

P

ગાયધાન " કોદિ વર્ષનું સ્વાન પાણી, જગત પતાં શમાય,
તોમ વિલાપ અનાદિનો, જ્ઞાન પતાં દૂર થાય !" (શ્રીમદ રાગવદ્: આત્મસિદ્ધિ ૨૪૪)

પ્રવક્તા(F): અને પછી ~

" (M): ધ્યાનભીન મહાત્મસ્વી મહાવીર વિહાર કરતાં કરતાં કૌશાભી નગરીમાં પધાર્યાં..... જ્યાં પ્રતીકા કરી રહી હતી ~

" (F): ~ ચંદન જાળા.....!

" (M): અત્યંત અદ્ભુત છે ઇતિહાસ એ રાજકુમારીનો, વૈશાલી નગરીમાં વેચાયેલી એકે નારીનો..... ગ્રંથો એના સાકી છે — પાંચ માસ અને પચાસ દિવસના ઉપવાસી, લવિષ્યદર્શી પ્રભુ મહાવીરનો મહા અભિગ્રહ હતો (કે) ~

છા

પ્રતિશ્રદ્ધાધાર (M): " જ્યાં સુધી એક ઉચ્ચ કુળની, કર્મવશ દાસી બનેલી, મુડિત કેશ
અને બંદી શરીરવાળી, અમુપૂર્ણ નેત્ર અને હાથમાં અડદના બાકળા
લઈ બોલેલી અબળા ભિક્ષુ આપવા માટે કાર પર પ્રતીકા કરતી ન
મળે, ત્યાં સુધી કોઈની ^{પાસેથી} લિકા ગ્રહણ નહીં કરું."

પ્રવક્તા(F): એ જ મહાભાગ્યવતી નારી હતી આ ચંદન જાળા ~

અપ ૮૫/૬

ગીત : ચંદન જાળા ! તારો અદ્ભુત છે ઇતિહાસ... એ ઇતિહાસના પૃષ્ઠપૃષ્ઠ પર પ્રકટે દિવ્ય...
એક ક્લિપ્ત હતી રાજકુમારી, રાગમલ્લિમાં જે વસવારી,
દાસી થઈ વેચાણી તો એ થાતી ના ઉદાસ ! ~ ચંદન જાળા !

વાર પ્રભુને દીધી લિકા, પ્રભુને પ્રેમ આપી દીધી ;

અધ્યાના દીવડાથી દિલમાં, કરી દીધો ઝિગસ ! ~ ચંદન જાળા ! (શાંતિભક્ત ચાંદ)

છા

પ્રવક્તા(F): — આમ ચંદન જાળા જેવી અનિદ હુખી છતાં લવિષ્યનારીઓને ઉદ્ધારતાં સાધનામાર્ગે દોરતાં, ગોશાળા-સમ ઉપસર્ગકર્તાઓને પણ કુમા કરતાં, અને ઉપસર્ગોની હારમાળાઓને પાર કરતાં ધ્યાનભીન મહાવીર, નિગ્રંથી ભવનના સંપાદક

(Soft Celestial Music)

$$= 847 = (4122 \times 17)$$

مجلس

ρ

5

P

(BC Super-Therm)

(કેવળ: જ્ઞાનમલાભાનું ધૂન)
 પ્રવક્તા(F) — અને પોતાના આ અસંગ આત્માનું એ ધ્યાન સિદ્ધ થતાં જ પ્રસ્ફુટિત થવા લાગી પ્રભુના વદન પર (અભૂતપૂર્વ) પ્રફુલ્લ પ્રસન્નતા, કાયા પર કુંચન સમ ગાંતિ, શ્વાસોચ્છવાસમાં સુગંધ, વાણીમાં માધુર્ય, વાતાવરણમાં પરમ પ્રશાંતિ, આકાશમાં દિવ્ય સંગીતની સ્વરાવલિ અને આત્મામાં એ સર્વદર્શી, પરિપૂર્ણ પૂરમજ્ઞાન — અનંત, અનુપમ, નિર્વ્યાધાત, નિરાપરાધ, સંપૂર્ણ — પ્રેરક — કેવળજ્ઞાન ને કેવળ દર્શનની દિવ્ય વ્યોતિ. (Dance of the Mahaveer)

સૂત્ર-ધોષ: "જે છાં જાણર સે સર્વ જાણર." "જે આત્મા જાણે, તેણે સર્વ જાણું" (આચાર્ય: નિ. પ્ર.)

પ્રવક્તા(M): નિર્ગ્રંથ મહાવીર હવે રાગક્રેવાદિ બધી ગ્રંથિઓને સર્વથા છેદી-લેદીને બની ગયા(છે) આત્મજ્ઞ, સર્વજ્ઞ, સર્વદર્શી, વીતરણ અચિહ્ન તીર્થકર લગ્નંત! એમનાં દર્શન અને દર્શનાનાં પ્રવાગ મારે~

પ્રવક્તા(F): હવેનાં વિમાન ઠીક્યાં, માનવોના સમૂહ ભમડ્યા, પશુઓનાં ઘુંદ દોડ્યાં..... દિવ્ય સમયસરણ સ્વાયાં, અહર પ્રતિહારી સેવામાં ચાલ્યા, દિવ્યલ્લનિ અને દેવ-દંડલિના નાદ યુગ્મ ઠીક્યા...!

પ્રવક્તા(M): પરંતુ આ યે હનુ હતા સર્વજ્ઞ પ્રભુના બાહ્ય વૈભવ.....! જ્યારે એમની આંતરસંપદા-એમના અનંત અનંત જ્ઞાનમય આંતરવૈભવ તો હનુ લિખ હતા, શબ્દાતીત અનુભવજ્ઞાનમય ને અનહદ-અનાહતગાનમય હતા!!

ગાથાવાન: "જે બિનદેહ પ્રમાણ ને, સમયસરણદિ સિદ્ધિ, જે વર્ણન સમજે નિભવું, રોકી રહે નિજ બુદ્ધિ." (શ્રીમદ રામાયણ: આત્મસિદ્ધિ)

પ્રવક્તા(F): પ્રભુના એ અનંત આંતર વૈભવ — આત્મવૈભવનું સ્વરૂપ જાણિ તો માત્ર અનુભવગમ્ય જ! (૭૬ પામ્યગોષાગમ: "દેહ છતાં જેની દશ્ય, વર્તે દેહતીત.....")

પ્રવક્તા(M): બાહ્યાંતર નિર્ગ્રંથ દર્શામાં, દેહ છતાં દેહાતીત દર્શામાં જે ગમ્ય થતું હતું તેમાં બહાર-અંદરની બધી જ ગાંઠોને-સર્વ સંગો સંબંધોને છેદી-લેદીને પંચ પ્રમાદો ને વિક્રમ-ક્રપાઓને સર્વથા બંજરી નાખી શૂન્ય કરીને, મૌન-મહાભૌત-ત્રિવિધ મૌન ધરીને, મનથી તો મૂર્છા મુક્ત થઈને પ્રભુ ઉપસ્ય અને કેવળજ્ઞાન-પ્રાપ્ત બને અવસ્થાઓમાં સતત, સર્વજ્ઞ આત્મદર્શામાં જ વિચરતા રહ્યાં! ચરણો ને વિચરણો પૃથ્વી પર છતાં, ને દેહની અંદર વસવા બતાં, એમનો દિવ્ય વિહાર તો ગૌર્વગાનમાં! બાહ્યપથ ઘરતી પર, અંતર્પથ આકાશ માં! બાહ્ય અને અતિથિ, નિમ્મય અને વ્યવહાર, આ જગતની સમસ્યાઓ અને પરભેડના ગાંઠવ્યો-એકેયની બિડિયા નહીં, બનેનો સમાવ્યય — જ્યાં જ્યાં જે જે ચોક્કસ છે'ની વિષેકદેહિમાં. પરંતુ દૈવિ તો સદા ગૌર્વ ને ગૌર્વ — એ સિદ્ધ્યલોક બાણી કે જે એમનું અંતિમ ગાંઠવ્ય છે, જ્યાં અંતે એમને પરાયણતાને

૪

દર્શ

સતત એ જ સંચરણ, એ જ સ્મરણ, એ જ દર્શન - આત્મપ્રદેશનું, શુદ્ધ-
પ્રદેશનું, સિદ્ધિઆત્મપ્રદેશનું દર્શન, આનંદ દર્શન એ દિવ્યપ્રદેશમાં વહેતી
આનંદગંગાનું અહીં પસતા પોતાના આત્મપ્રદેશમાં અપતરણ ~ આનંદગંગા

૧/૩/૦૪ આનંદગાન : " આજ મારા આત્મપ્રદેશો, આનંદગંગા ઉલસી રે;

જ્ઞાનનયોતિ પ્રગટી સર્વાંગે, દષ્ટિ-અંધતા વાયસી રે આજ મમા.
અદ્ભુત આત્મ-સ્વરૂપ નિ હાવ્યું, દેહ-દેવળથી લિખ રે.
આત્મસ્વરૂપનો જ્ઞાત નિહાળ્યું, ઇમે દિવ્ય લિખ લિખ રે આજ મારા.

૬

૬

લોહાન્તે પ્રભુ સિદ્ધ નિહાળ્યાં, મુખ સંપત્તિ લગર રે;
સિદ્ધ સમાન સ્વરૂપ જ મારું, નિન સંપત્તિ અધિકાર રે આજ મમા.
(અદ્ભુત સહનનંદ પ્રતાપે ધન્ય-ધન્ય થઈ આજ રે;
અનુભવગાન કરે ધન્યબાઈ પામી આત્મસ્વરાજ રે આજ મારા)"

[- આત્મજ્ઞા માતાળ ધનદેવીળ, પ્રમદ રાજ્યદ્ આપ્યું, હૃદયી: ભક્તિજરણાં-૫]

પ્રવક્તા (મ): આવા બાહ્યોત્તર મૌનમય આનંદલોકની આનંદગંગામાં સ્થાન કરેલા બને
અર્નત અનંત આત્મવૈભવ પામેલા પ્રભુનું એ અનુભવગાથ - અવ્યક્તવ્ય
મૌનદર્શન આજે ઉવળજ્ઞાનાતે જ્યારે અલ્પ પણ મુખરિત થવા લાગ્યું
ત્યારે ? (શ્રીમદ્ ગીતા. ૧૫.૧૮)

પ્રવક્તા (પ): (ત્યારે) સાડા-બાર વર્ષેના ગાળન-ગાંભીર દયાનમય પ્રભુનું એ
મહામૌન આજે 'મૌન'માંથી 'નાદ'માં અને 'નાદ'માંથી 'શબ્દ'માં રૂપાંતરિત-
પરિવર્તિત થવા લાગ્યું શબ્દોનો એ દિવ્યદેવન -

ગાંભીર અલોકગાન (મ): "ગાંભીર નાર રૂપ પૂરિત દિગ્વિભાગમ્
દિવ્યદેવમિર મયતિ તે વિશાકાર્પ્ય સર્વ ભાષા સ્વચ્છ પરિણામ ગુણે પ્રયોજ્ય

પ્રવક્તા (પ): એ દિશાઓને લરી દેતા (એ) ગાંભીર સ્વર પ્રભુએ [શ્રી મહાભારત સ્તોત્ર]
પોતાની અમર દેશનામાં પ્રકાશ્યું - સમગ્રવ્યુ: -

સૂત્ર યોગ (મ) " જીવ શું છે ? અજીવ શું છે ? આત્મા, ડર્મ અને ડર્મકૃણ એટલે શું ? ...
લોક અને અલોકનું સ્વરૂપ કેવું છે ? પુણ્ય અને પાપ શું ? ... સાત્ત્વ અને
અસાત્ત્વ શું ? ... આશ્રવ-અવર અર્થાત્ શું ? એને બંધ, નિર્બંધ ને મોક્ષ
અર્થાત્ શું ? "

"ત્યો મે સાસજો અપ્પા, નાળ દ્વંસણ સંજુજો,
સેવા મે બાહિરા ભાવ, સવ્વે સંજોડા લુક્કણા. " (સમયસાર)

- જ્ઞાનદર્શન યુક્ત શાશ્વત આત્મા જ મારો છે, શોષ તો સર્વ બાહ્યભાવ
છે, જે પરિચિતિ જન્ય છે.

પ્રવક્તા (પ): સર્વજ્ઞપ્રભુની અવિરતિ દેવો-સમક્ષની પ્રથમ દેવાના વિષ્ણુ, બીજા મહાસ્વરૂપ /

←૪
પ્રવક્તા(મ) મધ્યમ પાવાની એ દ્વિતીય દેશનામા પદાર્થ હતાં કેટલાક પંડિતો - અનુભૂતિધન પોપટિયા જ્ઞાનવાળા શુદ્ધ જ્ઞાની, (પોતે માની લીધેલા જ્ઞાનના અર્થમાં મૂંઝામટ પડેલો - પોષાપંડિતો) આવ્યા હતા (એ) સર્વજ્ઞ પ્રભુ મહાવીરને વાદ-વિવાદમાં પરાજિત કર્યા.

11 (F) ✓ સર્વતા મનોજ્ઞાતા, સંપૂર્ણ સમગ્ર જ્ઞાની, પ્રેમકરુણાસભર પ્રભુએ પોતાની સુમધુર વાગ્ધારા વહાવી પ્રથમ ગાણધારક પંડિત ઈન્દ્રલૂનિ ગોતમને એ કંઈ પૂછે એ પહેલાં જ એમના મનમાં ધૂમરાતા પ્રગ્વનો ઉત્તર (વલપૂછે જ) આપતાં પ્રભુએ કહી દીધું:—

11 (મ) ✓ "પ્રિય ગોતમ! સુજપૂર્વક તો આવ્યા છો ને? ... તારા મનમાં આત્માના અસ્તિત્વ વિષે શંકા (સંદેહ) છે ને? પરંતુ તું તારા વેદ-પદોનો જ સાચક, સાચો અર્થ કેમ વિચારતો નથી? એ પદોનો અર્થ આ થાય છે: વિજ્ઞાનઘન ત્યયૈતેભ્યો મૃતેભ્યઃ સમુત્થાય તાન્યેવાનુવિનશ્યતિ, ન પ્રેત્ય સંશાસ્તિ ॥ અર્થાત્ વિજ્ઞાન (= જ્ઞાનદર્શનનો ઉપયોગ), વિજ્ઞાનમય = વિજ્ઞાનઘન એવો આત્મા, જેના મધ્યેક મદરો જ્ઞાનના અનંત પર્યાયો રહેલા છે, એ વિજ્ઞાનઘન ઉપયોગાત્મક આત્મા જેનું ઘરાદિ જ્ઞાનના ઉપયોગનું ઘરાદિ વસ્તુઓ સાથે સાપેક્ષપણું છે. એટલે કે ઘરાદિ પદાર્થોમાં આત્મા ઉપયોગપણે ઉત્પન્ન થાય છે. એ રીતે આ પંચભૂત અને તેના વિચાર ઘટ પટ કટ આદિ વસ્તુઓ થકી ઉપયોગરૂપે જીવ ઉત્પન્ન થાય છે, અને એ પદાર્થોના નાશ પછી, પદાર્થો દૂર થયા પછી જીવ પણ તે પદાર્થના ઉપયોગપણે નાશ પામે છે અને તેની સમજા બીજી જે પદાર્થો આવે છે તેના ઉપયોગ - પદો ઉત્પન્ન થાય છે. અથવા તો સામાન્ય ઉપયોગપણે જીવ રહે છે. અને એ જ કારણથી પૂર્વના ઘટ પટ કટ રક્ષટ મુકુટ વિગેરે પદાર્થોના ઉપયોગરૂપ સંજ્ઞા નથી. કેમકે એ ઘરાદિ પદાર્થો દૂર થવાથી અથવા નાશ પામી જવાથી વર્તમાનમાં એ પદાર્થ નથી તેથી તેના ઉપયોગરૂપ સંજ્ઞા નથી. વર્તમાનમાં એ સિવાયના જે પદાર્થ સામે છે તેના ઉપયોગરૂપે અગર સામાન્ય ઉપયોગપણે આત્મા છે. આ રીતે આત્મા સિદ્ધિ થાય છે. ⊗ વ્યવહારમાં 'હું'ના જે પ્રતીતિ તે આત્મા: 'હું' શરૂ? 'કે' માં 'શરૂ'?

ધ્રુ

"વળી આત્માથી કશુંયિદ અભિન એવું જ્ઞાન, ઘટ પટ આદિ જે જ્ઞાન હાલમાં સુરે છે તે જ્ઞાન જ આત્મા છે!" ⊗ [શ્રી.કલ્પસૂત્ર : ૫. વ્યા. ૬૭૨-૭૩ : અલ્પવ્યાદ]

પ્રાર્થનાવ: (F) "ઘટ પટ આદિ જાણું, તેથી તેને માન;

જાણનાર તે માન નહીં, કદિયે કેવું જ્ઞાન?" [શ્રી.આત્મસિદ્ધિ રામય: ૪૨]

(મ) "જ્ઞાનમાં કદો કોણ બેસે? જો કોઈ સોલજા નય, આંખ બીરમે રે જગ આપું પણ જેવલ જેવો નય!" (કલ્પસૂત્ર)

(F) "જે દુષ્ટ છે દહિરનો, જે જાણે છે રૂપ;

અબાદિ અનુભવ જે રહે, તે છે જીવસ્વરૂપ!" [શ્રી.આત્મસિદ્ધિ રામય: ૫૦]

(G. M. M. M. M.)

મહાવીર ઇશ્વર-૩૫

પ્રવક્તા (મ): ... જેના ગુણ મત્યજ્ઞ હોય તે પ્રત્યક્ષ, યથા 'વાયુગુણ સ્પર્શ' મત્યજ્ઞ હોઈ વાયુ મનાય, સુગંધ પરિમલ દ્વારા પુષ્પનું અસ્તિત્વ મનાય, તેમ આત્મા સાથે સંબંધિત એવા સ્મરણ, ઈચ્છા, ક્રોધ, રાગ, સંશય, વૈરાગ્યાદિ પ્રત્યક્ષ હોવાને કારણે આત્મા પણ પ્રત્યક્ષ છે. સ્મરણ ઇન્દ્રિય આધાર શરીર જ નથી કિંતુ આત્મા છે.

"વળી તારું જે માનવું ઠીક નથી કે ઘી-દૂધ-બદામ આદિ પદાર્થોથી પુષ્ટ બનેલા શરીરમાં ચૈતન્ય સતેજ હોય છે મારે પંચભૂતમાંથી ચૈતન્ય - આત્મા પ્રગટ થાય છે. કારણ પુષ્ટ થયેલ શરીર ચૈતન્યમાં સદાયક બની શકે, પણ શરીરથી જ ચૈતન્ય ઉત્પન્ન થતું નથી!"

[શ્રી.કલ્પસૂત્ર-ગણપરવાર-ક્રમશઃ]

૩

પાર્શ્વગાન (૬) "જડથી ચેતન બને, ચેતનથી જડ થાય; એવો અનુભવ કોઈને, ક્યારે કદી ન થાય!" [-શ્રી.આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર:૬૫]

પ્રવક્તા (મ) "અગ્નિ લાગતાં સુપાર્ણના થતા દુવણમાં દુવ રું અગ્નિમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. દુવ તો માત્ર સુપાર્ણમાંથી જ ઉત્પન્ન થાય છે. તેમ અહીં સુપાર્ણના દુવતાદ્યર્મનો જેમ ચૈતન્યધર્મ આત્માનો છે. પુષ્ટ માણસોમાં પણ જ્ઞાન ઓછું હોય છે અને કુશ માણસોમાં જ્ઞાન ઘણું....!"

પાર્શ્વગાન (૬) "પરમ બુદ્ધિ કુષ્ઠ દેહમાં, સ્થૂળ દેહ મનિ અલ્પ, દેહ હોય જો આત્મા, ઘટે ન આમ વિક્ષેપ!" [-શ્રી.આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર:૫૬]

૪

"શરીરમાંથી જ ચૈતન્ય પ્રગટતું હોય તો મૃતકને કેમ તે પ્રગટતું નથી? એટલે પંચભૂતોમાંથી ચૈતન્યતા પ્રગટતી નથી, પણ આત્મામાંથી પ્રગટે છે, એટલે વેદ્યદોષી તથા મત્યજ્ઞાદિ પ્રમાણથી આત્મા છે એમ નિર્ણય થાય છે.

"દૂધમાં ઘી, તલમાં તેલ, કાષ્ઠમાં અગ્નિ, પુષ્પમાં સુગંધ અને ચંદ્રકાન્તમણિમાં અમૃત જેમ રહેલું છે તેમ આત્મા આ દેહ થકી બુદ્ધિ હોવા છતાં દેહમાં રહેલો છે." "દેહ લિંગ કેવળ ચૈતન્યનું જ્ઞાન જો... કેવળ નિઃસ્વભાવનું અખંડ વર્તે જ્ઞાન."

પાર્શ્વગાન (૬) "કાષ્ઠમધ્યે યથા વર્તિ શક્તિરુપેણ તિષ્ઠતિ, અયમાત્મા શરીરેણ, ચો જાનાતિ સ્મૃતિ (પરમન્ત સ્મૃતિ)

"અગ્નિ કાષ્ઠ-અકારે રહે પણ, થાય ન કાષ્ઠ એ પાત નક્કી; શાકે લૂણ દેખાય નહીં યાગ, અનુભવાય તે સ્વાદ થકી."

હું તો આત્મા છું જડ શરીર નથી" (-સદ્ગુણદેવગીતા)

પ્રવક્તા (મ): સર્વજ્ઞ, સમદર્શી, સર્વપ્રેક્ષક સમન્વયકારી પ્રભુ મહાવીરની કેવી સુદૃઢ વિશ્વાસતા કે-

પ્રવક્તા (મ): - આમ વેદવાક્યોનું જાળવન નહીં, મંડન ને સમ્યક્ અર્થઘટન કરતાં પ્રભુને અદ્ભુત, અલ્પુતરૂપ સમાધાન આપી સર્વસ્વીકાર્ય ને સરળ અર્થબોધ એવો તે પ્રસ્તુત કર્યો કે સમસ્ત સમવસરણ સત્મા-પર્યવેશી સ્તબ્ધ । ઇન્દ્રિય ગૌતમ ગર્વ, યિગલિત, ચક્તિ પૂર્ણ સ્તબ્ધ અને મંત્રમુગ્ધ. "

પ્રવક્તા (મ): સદ્દિશ્વરિત બનેલા ગૌતમે વાત્સલ્ય જ પ્રભુ પાસે ૫૦૦ સિદ્ધોસહ લીધા અથવા (કડા સ્તબ્ધ ...)

કડા સ્તબ્ધ

કરી લઈ અને ગૌતમ બન્યા પ્રભુના પ્રથમ ગાળધર. પ્રભુએ તેમને 'ત્રિપદી' (અર્થાત્ ઉપનિષદ વા, વિગ્રમેષ વા, ધુવેશ વા. = મત્વેક પદાર્થ વર્તમાન પર્યાય રૂપે ઉત્પન્ન થાય છે, પૂર્વના પર્યાયરૂપે નાશ પામે છે અને દ્વિતીય નિત્ય રહે છે : 'આત્મા દ્વિત્ય નિત્ય છે, પર્યાયે પલટાય।'.....) આપી, જે મેળવી એમણે કાદશાંગીની સ્થાપના કરી. (|| ઇતિ પ્રથમ ગાળધર ||)

પ્રવક્તા(F) — અને ગુંગ જાદરો પ્રભુને આત્મતત્ત્વ-દર્શનનો મહાલોભ સમક્ષમાણે, સમસ્ત વિશ્વમાં, સૃષ્ટિના કણકણમાં!

સૂત્રધોષ : આત્માસ્તિ, સદ્નિત્યોસ્તિ, કર્તાસ્તિ નિજકર્મણ :

(અનુક્રમ ૭) મોક્તાસ્તિ ચ પુનર્મુક્તિર્મુક્ત્યુપાયઃ સુદર્શનમ્ ||

દોષગાન : "આત્મા છે, તે નિત્ય છે, છે કર્તા નિજકર્મ ;

છે મોક્તા, વળી મોક્ષ છે, મોક્ષ ઉપાય સુદર્શનમ્."

[સપ્તમામી આત્મસિદ્ધિ : ૧૨]

[શ્રી. આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર : ૧૩]

પ્રવક્તા(જી) : ~ આમ આત્માના અસ્તિત્વને-આત્મસત્તાને સિદ્ધ કરતાં

આત્માની નિત્યતા, કર્મ-કર્તૃત્વ, કર્મ-લોકત્વ, મોક્ષ અને મોક્ષોપાય સદ્ધર્મ—

— આ ષટ્પદ કારા પ્રભુએ કર્મ, પુણ્ય-પાપ, આશ્રય-સંવર, બંધ-નિર્જરા અને

મોક્ષ આદિ વિષયોની સમગ્ર શોધ સઘળા જ પંડિતોને આપી, આ બધામાંથી

દીક્ષિત અન્ય દસ પંડિતોને પણ પ્રભુએ ગાળધરપદે સ્થાપિત કર્યાં : ઈન્દ્રલુપિ ગૌતમ

ઉપરાંત અગ્નિલુપિ, વાયુલુપિ, વ્યક્ત, સુધર્મા, મંડિત, મૌર્યપુત્ર, અકસ્મિત,

અચલબ્રાતા, મેતાર્ય, મલાસ મળી કુલ અગિયારેય પંડિતોના ૪૪૦૦ શિષ્યો

પ્રભુના અનુયાયી બન્યા.....

પ્રવક્તા(F) : આ પંડિતોની સારી યે ઉપયુક્ત પ્રવચનચર્ચાના પરિણામસ્વરૂપે 'ગાળધરનાદ'

બન્યો, જે ૨૫૦૦ વર્ષો પછી જ્ઞાનાવતાર યુગદેવતા શ્રીમદ્ રાજચંદ્રન કારા

ગુજરાતીમાં 'આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર' સ્વરૂપે પ્રાપ્તિનો પ્રતિબિંબિત થયો —

હૂબહૂ જ નામે ગાળધરવાદ માંની પ્રભુ-વાણી !

પ્રવક્તા(જી) : આત્મજ્ઞાન-પ્રાપ્ત, પ્રભુ કારા ગાળધર અનુજ્ઞા અને 'ત્રિપદી' પારેશ્વ

ગૌતમમહિ ગાળધરોએ રચેલી 'કાદશાંગી' કારા વહી પ્રભુ-ઉપદિષ્ટ સનાતન

શાસ્ત્ર તત્ત્વધારા, ગ્રંથધારા, ૧૪ પૂર્વોના મહાજ્ઞાનની ધારા અને

મત્વેક પ્રભુની પરિવર્તનકારી જ્ઞાનપ્રકારો દેશનાધારા.....

પ્રવક્તા(F) : એ દેશનાધારની દેશવ્યાપી મૃત-સસ્તિઓ અનેક પાપીઓને પમાડતી,

પતિતોને પ્રજ્ઞાલતી, પદદલિતોને ઉદ્ધારતી અનેકરૂપે, અનેક વિષયોને આવરી

લેતી નિર્વંતર વહેવા લાગી અને અનેક જીવોને તારતું પ્રભુનું ધર્મતાર્થ—

ધર્મચક્રપ્રવર્તન ભારતતાર્થની ધરતી પર સર્વોદયતાર્થ બની સાતન

ચાલતું રહ્યું.....

પ્રવક્તા(M):... આચારમાં ક્રુણા, અહિંસા, સંયમ, તપ; | દર્શન-ચિંતનમાં સ્વાધ્યાસ-અનેકાંતવાદ | તથા ધર્મમાં સર્વવિરતિ-દેશવિરતિ | અથવા પંચમલ્યવ્રત - ખારે અણુવ્રતયુક્ત | નિમ્નથ-વ્યવહારનાં સંતુલનવાળા સમ્યગ્ જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર્યો પ્રવર્તનક્રમમાં ચતુર્વિધ સંઘની રચના થઈ

પ્રવક્તા(F): - તે સમયે સંઘમાં સાધુઓમાં આચાર્ય અને બ્રાહ્મણ. ગ્રામિકોમાં ગ્રામીણ અને બ્રાહ્મણોમાં રેવતી - સુલસા ઇત્યાદિ વિદુષી નારીઓ.....

- " (M) એ યુગની દેશ અને કાળની, ધર્મ અને સમાજની સમસ્યાઓ હતી -
- " (F) - જાણણ-શૂદ્રના વર્ણ ભેદ...
- " (M) ઔચનીયતા ભેદ અને પીડિત નારી
- " (F) - દંભ-પાખંડ હિંસા અને પશુબલિ....
- " (M) - અંધારા અને અસત્ય
- " (F) - ખોખલા ક્રિયાકાંડ અને નડલક્ષિ
- " (M) - સંપ્રેમમાં કહીએ તો બાહ્ય પુણ્ય પદાર્થોમાં આત્મબુદ્ધિ...
- " (F) - ભગવાન મહાવીર પાસે આ બધી સમસ્યાઓનો ઉકેલ હતો, બધા રોગોનો ઉપચાર હતો, બધા જ પ્રશ્નોનો ઉત્તર હતો -

1. જાણણ-પ્રાધાન્ય
2. કુલ, ઔષ્ણિકધર્મ : મનુષ્ય અને વૈષ્ણવ : પશુ
3. ગ્રામી પ્રાધાન્ય : નારી અન્યાય
4. વેદશાસ્ત્રના પ્રાધાન્ય
5. અંશુભાષણ પ્રાધાન્ય
6. બાહ્ય ક્રિયા પ્રાધાન્ય
7. હિંસા પ્રાધાન્ય : પશુપશુબલિ.

ગીત (F) " ગૌતમ જેવા પંડિતોને સત્યનો પંથ બતાવ્યો
ક્રૌણ્ડ જેવા રાજવીઓને ધર્મનો મર્મ સુભાવ્યો,
રોહિણી જેવા ચાર-કુરિસોને મુક્તિનો માર્ગ દેખાડ્યો,
મિલકુમાર સમાન જુવાનોને જીવન-મંત્ર સુગાડ્યો !! "

ગીત (M) " તે સમયે ધર્મને નામે ખરેખર પાખંડીઓનું રાજ હતું
અહીં નિદોષ બિચારાં પશુઓનું બલિદાન થતું!
કુંચન-કામિની કાજ કંઈ કરેલાઓનું લોહી રેવાઈ જતું
દંભ ને દાનવતા દેખીને દિલ રેતું વલોવાઈ જતું. "

પ્રાધાન્ય સામે દાન-અધિકાર-અપ્રમાદ
અકૌંટિક સામે સ્વાધ્યાસ અને કૌંટિક
હિંસા સામે અહિંસા (અનંતરથ)
વિષયકામ પ્રમાદ સામે અવિષયક તપ
શુદ્ધ શાસ્ત્રજ્ઞ સામે આત્મજ્ઞાન
નડ, દેહવાદ સામે આત્મજ્ઞાન

ગ્રામ આત્મજ્ઞાન, ગ્રામીણ
અનેકાંત, અપ્રમાદ, આત્મજ્ઞાન
(સર્વાત્મિક સમજૂતી, ધર્મ)
પ્રભુના આત્મજ્ઞાન
દર્શનનાં રાજ્ય

ક્રી આ પાંચેય સર્વસ્વથી
મહા ધર્મચક્રમુખતિ અંગે:
• આત્મજ્ઞાન : જે આત્મજ્ઞાન
• અહિંસા : અહિંસા, પશુનો દર્શ
• અનંતરથ : અનંતરથ સમાધિત સમય
• અપ્રમાદ : અપ્રમાદ
• અવિષયક : અવિષયક
અર્થાત્ સમગ્ર જીવનમાં
સર્વસ્વના અનંતરથ સમાધિ
આત્મજ્ઞાન : આત્મજ્ઞાન
(આ નવમી બાબત છે!)

પ્રવક્તા(F/M): - આ મહાહિંસાની ઘોર નોંદરમાં ઘોરતી-દૂષિતી દુનિયાને મેલુ વીર
નિભાવે દંઘણને જગાડી-ત્યારે અને અત્યારે પણ!

ગાન : "વીર જિનેશ્વર! સોઈ દુનિયા જગાઈ તૂને/જાણ કી મુરે સુરતી બંસી બજાઈ તૂને!
• પશુઓં પર દુશ્મિયાં ચલતી, રક્ત કી નદિયાં વહતી;
કરુણા કે મોગર! કરુણામાં બહાર તૂને...! ~ વીર જિનેશ્વર! સોઈ દુનિયા...
• પંથોં કા મૂલ જગાડા, જનતા કા માલમ વીગાડા;
માનવ કી અતલ પ્રતિભા, જયમેં મેલઈ તૂને...! ~ વીર જિનેશ્વર! સોઈ દુનિયા...
• પાપોં કા પેક ધોસા, 'વર સે નારાયણ' હોસા;
આમર કો આમર પદ કો ગાઈ દિયાઈ તૂને...! ~ વીર જિનેશ્વર! સોઈ દુનિયા...
[વાનિમાલ ભાગ]

પ્રવક્તા (મ): સૂતી દુનિયાને વગાડતા આ ચરમ નિમિષે અનંત અનંત સત્નો આત્મ, સ્વભાવો:
 મહાવીર હરિ-ઉપા (F): સાવ, સમગ્ર સંપૂર્ણ સત્ય, અનંત દરિદ્રીઓના લેખનું: મારી જ નહીં, મામાના પણ ભાવો!

ગાન: આત્મ ભાવના ભાવના
 (F) કવિતા: પ્રવક્તા (મ): સમસ્ત યુગ પર-સચરાચર અખિલ વિશ્વ પર-છવાઈ જનારું, સનાતન તત્ત્વ

અનાગત સમયની સમગ્ર સમસ્યાઓનો સંપૂર્ણ ક્ષેત્ર આપનારું, સમસ્ત જીવોનું
 કલ્યાણ અને પ્રાણીમાત્રનો ઉદ્ધવ વચ્ચેનારું આ કેવું વિશાળ-વિશાળ વ્યક્તિત્વ
 "સર્વોદય"ની ભાવનાનું પ્રેરક, અતુલ તીર્થપ્રવર્તક-કર્મવીર-કામાવીર-પ્રયોગવીર, મહા-
 -પુરુષાર્થી-મહાક્રાંતિકાર-યુગદર-યુગપ્રજ્ઞા ભગવાન મહાવીરનું કેવું ભવ્ય દુર્લભ-
 -ચક્ર પ્રવર્તન! કેવું રુદ્ધ ધર્માનુશાસન!! પ્રભુ, તુજ શાસન અતિ ભયંકર!!

પ્રવક્તા (F): એમનો, એ પુરાણ-પુરુષોના જીવનનો, કાળ-ખંડ પણ કેવો ભવ્યશાળી ભો-
 -આજના આ ત્રસ્ત-દવસ્ત-મહાહિંસાગ્રસ્ત-આતંકિત જાતમાં, આ રાજાની
 હિંસા અને જંગી કતલખાનાઓના યુગમાં, બેઠંગી રસ્તારથી ઘસડાતા-પિસાતા
 પ્રમાદી જીવનમાં જીવી રહેલા આપણે એની કલ્પના સરખી પણ કરી શકીએ
 ખરા ? કે જ્યાં ~

કાવ્યપંક્તિ (મ): "જ્યાં ચોમેર ચોતરફ ધધકી રહી છે હિંસાજન્યાઓ,
 જોજ છુલી રહી છે વધશાળાઓ - મધુશાળાઓ!
 અને લોચાઈ રહી છે જ્યાં અનેક, અનેક, અનેક
 કચડાઈ રહી છે
 સીતા - સતી - મહાસતી (દ્રૌપદી) ચંદન ખાળાઓ!" (નિરાશા)

પ્રવક્તા (F): — ત્યાં પતિત મનુષ્યને વગાડીને, દસિત-પીડિત-માખી પદસ્થિત સૌનો
 હાથ પકડીને, તેમની અંદર સુષુપ્ત 'નરમાંથી નારાયણ' જાગવાની જલ્મસિદ્ધિ
 ચોલ કામતા-સંભાવનાને ઢંઢોળીને, તેમને દિવ્ય જીવનની આંખી કરાવી શકાય
 હા, પ્રભુએ એ કરી બતાવ્યું...

પ્રવક્તા (મ): પોકારી પોકારીને, દિવ્યદેવતાના ઢોલ વગાડીને, ડંકાની ચોદ પર ભેળે
 કહ્યું: અનુભવ કર કે —

ચત્તઘોષ: "તું અનંત શક્તિમાન છે... આત્મ-સામર્થ્ય-નિધાન છે!"
 પ્રવક્તા (F): હા! કહી દે — કે — (દેહ નહીં-)

તું આત્મા છે, બ્રહ્મ છે, સકલ બ્રહ્મ છે!
 દીન-દીન દેહ-દીન નહીં, વિષય કષાય પ્રમાદે તલ્લીન નહીં,
 આ કુદ્-કાલિક-કાળભંગુર દેહ લીન નહીં
 દેહ અને દેહ-દીનતા જ જીમ છે: તું આત્મા છે, બ્રહ્મ છે, સકલ બ્રહ્મ છે
 તું જો મોક્ષસ્વરૂપી!

ગાન "શુદ્ધ બુદ્ધ ચૈતન્ય થન, સ્વયં જ્યોતિ સુખધામ
 સર્વ જીવ છે સિદ્ધિ સમ, જે સમજે તે વાચ્ય
 સદ્ગુરુ આત્મા નિવદશી, નિમિત્ત કારણમોચ"

પ્રવક્તા (F): આત્મજોષ - આત્મસાક્ષાત્કાર કરાવી દેનાર આવા અકબરવાર જાનોને
 કારા પોતાની અંદર જ સુષુપ્ત અનંત શક્તિમાન આત્માને વગાડતા અનુભવનાર

442 2010 Q1

૧. ધીર ગાંધીર સુરોમાં સોહે, સુરવર મુનિવર સહુ કોઈ મોહે,
શબ્દ શબ્દ પર પાય પ્રકર જ્યાં સ્નેહગંગ કલ્યાણી... મધુર રાગ.
૨. વાદી ષડજ મધ્યમ સંવાદી વાત નથી કોઈ વિષમ વિવાદી.
સાદી ભાષા, શબ્દ સરળતા, સહુને મદ સમજાણી... મધુર રાગ.
૩. 'સાગમધની સાં નીસાં' ની સરગમ, ચાહે સહુનું મંગળ હરદમ.
પદ્યરત્નાં હૈયાને પળમાં કરતી પાણી પાણી...!... મધુર રાગ.

(Gustav Mahler: posthumous songs; ૩rd version)

(શ્રી. શાંતિલાલ શર્મા)

પ્રવક્તા(F): — એ અનંત મહિમામય જગદુલ્યાણી વાણીરૂપી ગંગાને ક્યેવજ્ઞાનની માહિતિ પછી ત્રીસ ત્રીસ વરસ મુધી નિરંતર વહાવતા-બહુજનની લોકભાષામાં વહાવતા અને ચતુર્વિધ ધર્મ-સંઘ-ને સુદૃઢ બનાવતા અરિહંત પ્રભુ મહાવીરે પોતાના જ્ઞાનથી જ્યારે નોંધ લીધું કે જીવનયાત્રા હવે પૂર્ણ થવાનો સમય આવી ગયો છે, ત્યારે વિહાર કરીને પ્રભુ પાવાપુરી પધાર્યા.....

પ્રવક્તા(M): પ્રભુએ પોતાના અંતિમ દિવસોમાં-જીવનની સંધ્યાવેળામાં જે અતી મહત્વની વાત કરી હતી તે હતી વિનય વિધેની-વિનયમહત્તાની.....

પ્રવક્તા(F): છત્રીસ ઉત્તરાધ્યયનોમાં વિનય-મહિમા-વિનયનો રાજમાર્ગ જતાવ્યો એમનાં (જા) વિનય-સૂત્રો :

૧ ગાન (M) "એવો મારો વિનય તારો ભાણ્યો શ્રી વીતરાગ;
મૂળ હેતુ એ મારનો સમજે કોઈ મુલાચ." "

૨ (M) "વિનય વડો સંસારમાં.....રે જીવા માન બંડીનિએ, માને વિનય ન માને" "

૩ સૂત્રયોગ (M) "જે મુશ્કેલી માતા-પિતાની અને વિશેષ તો ઝુરુની આજ્ઞાનું પાલન નથી કરતો, ઝુરુની નિઝામાં નથી રહેતો, જે એમની સાથે શત્રુતાપૂર્ણ વ્યવહાર કરે છે, જે વિવેકશૂન્ય છે, એ અવિનીત કહેવાય છે."

(F) "જે શિષ્ય અભિમાન, ક્રોધ, મદ અથવા પ્રમાદવશ ઝુરુનાં વિનય-ભક્તિ નથી કરતો, તે અભૂતિ અર્થાત્ પતન પામે છે. જેવી રીતે વાંસનું ફળ વાંસના જ નાશનું કારણ બને છે, તેવી રીતે અવિનીતનું જ્ઞાનબળ પણ પોતાના જ વિનાશનું કારણ બને છે." (મહાવીર વાણી ૩૩: ૫; જોગદાસજી)

ગાન(F): "સ્વચ્છંદ મત આગ્રહ તમ, વશ સદ્ગુરુ લકી;
અમક્ષિત તેને ભાખિયું, કારણ ગણી પ્રત્યક્ષ."

(જા.સિ. ૭)

(M) "રોકે જીવ સ્વચ્છંદ તો પામે અવશ્ય મારી,
પાખ્યા એમ અનંત છે ભાણ્યું કિંમ નિદોષ."

(જા.સિ. ૧૫)

પ્રવક્તા(M): સ્વચ્છંદનો ત્યાગ કરી સદ્ગુરુની આજ્ઞાને જ લક્ષમાં રાખવાથી મોક્ષપ્રાપ્તિ સંભવ છે એવો આજ્ઞા શિષ્યને આપતા પ્રભુ બોલે કે કહે છે:—
(૩૬ પાંચગાન પંક્તિ: "એવો મારો વિનય તારો ભાણ્યો શ્રી વીતરાગ" મધુર)

મહાવીર ૬૭ મિ. ૩૧

પ્રવક્તા(F): "ગુરુનામ્ જાણા અધિચારણીયા" "અકુરુની આજારે શિરોધાર કલ્યાણે
જાણારી પાસ વિલંબ કે વિચાર ન કરતાં 'તહત્તિ' કહી એવું પાલન કર્યું
જોઈએ." (મહાવીર વાણ: ૫ બેચાળ)

પ્રવક્તા(M): - તો બીજી બાજુ વિતીત શિષ્યના આવા વિનયનો અનુચિત લાલ ઉઠાવનાર
અ-સહુરુઓને (વર્તમાનના આવા અનેક (કુ-ગુરુઓ) દ્વારા સુરુઓને) બહો કે
જોશને સર્વદેશ સર્વજન મળુ ઠંઠોળે-બળકાળે છે, એવાયે છે —

ગાન: (F) "અસહુરુ એ વિનયનો લાલ લહે જો કાંઈ
મહામોહનીય કુર્મથી બૂંડ લાવના માહી." (અ.સિ.)

પ્રવક્તા(F): શિષ્યના વિનયનું તેમજ સહુરુની સજગતાનું કોણે બંધ મહત્વ ! અત્યથા તો
પ્રાય: જીવા મળે છે કે —

પ્રવક્તા(M): "ગુરુ લોભી શિષ્ય લાલચી, કેનો રૂષિ સાય !" (કબર)

પ્રવક્તા(F): દૂર દેશી, ત્રિકાળજ્ઞાની જ્ઞાપાન મહાવીરને સર્વકાળે આપનારી આવી
સઘળી જ સંભાળનાઓનું જ્ઞાન હતું, સ્પષ્ટ પૂર્વદર્શન હતું, જેને બાજુના ભ્રમસ્થાનોનું
આકુલન હતું જ.

પ્રવક્તા(M): - અને આવી જ એમણે પોતાના સાડાજાર વર્ષના છદ્મસ્થ અને ત્રીસ
વર્ષના ધર્મતીર્થપ્રવર્તનના મળને જોતાલાસ વર્ષના અંતિમ કાળખંડ પર આવી
આ જ્ઞાતીની કિરવિદાય લેતાં પહેલાં સોથી વિશેષ વિનય-મહિમાની આ મહત્ત્વપૂર્ણ
દેશનાની ધારા પ્રવાહિત કરી.....

પ્રવક્તા(F): - મળુના જીવન-સમાપનની કાણેને નિકટ આવતી જોઈ, પ્રભુના નમ્મનજીતમાં
જે હજાર વર્ષ સુધી રહેનાર 'અસ્મરશિ' નામના ત્રીસમા ગ્રંથને સંક્રાન્ત થતો
જોઈ પ્રભુના પરમ લકડત શક્તિન્દ્ર અત્યંત ચિંતિત થયા.....

પ્રવક્તા(M) - કે "જો પ્રભુનાં નમ્મનજીતમાં આ કુદ ગ્રાહ આરલા દોઈકાળ સુધી રહેશે,
તો એટલા સમય સુધી પ્રભુનો સાધુ-સાધ્વી સઘળાં પૂજા-સત્કાર ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિ
નહીં પામે.... પ્રભુના મહાન શાસનતીર્થનો વિહાર-વિસ્તાર નહીં થાય." —

પ્રવક્તા(F) - આવી મહાશિતાથી શક્તિન્દ્ર એ મહાનિર્વાણ પૂર્વે પ્રભુને પ્રાર્થના કરી —

શ્લોક (M) "હે સર્વશક્તિમાન પ્રભુ ! આપનું આયુષ્ય એક કાળ વધારી દો કે કયા આ
કુદ અસ્મરશિ ગ્રંથ આપની ઉપસ્થિતિમાં જ આપનાં નમ્મનજીતમાં પ્રવેશ કરે અને
આપની દષ્ટિ એની ઉપર પડે, જેથી આપના શાસનને કોઈ બાધા ન થાય."

સૂત્રધોષ: પ્રવક્તા(F) - પણ પ્રભુએ કહ્યું: - "હે ઈન્દ્ર ! એવું ન તો આવશ્યકી ક્યારે પણ થયું છે, ન ભવિષ્યમાં
થશે કે તીર્થત્રય પાળ પોતાના આયુષ્યને એક કાળ માટે પણ વધારી શકે!... તીર્થને
જાણી જો નિશ્ચિત છે. પરંતુ હવે વર્ષના ઉલ્લિ રાજનો તારા કારા વિગ્રહ થતાં
અને જે હજાર વર્ષ પછી મારા નમ્મનજીતમાંથી અસ્મરશિ ગ્રંથ નિવૃત્ત થતો તારા
રાજ્ય પર આસીન અસ્તિપુત્ર ધર્મદત્તાના શાસનપાલથી સાધુ-સાધ્વી પૂજાસત્કાર્ય ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિ પામે."

(શ્રી. લક્ષ્મણાચાર્યનાં ૩૮૫૩)

મહાભારત ૬૬ નિ-૩૪

(સિંદુ ~ સર્વોપરિ પ્રતી, તીર્થર લાગી)

સૂત્રધાર: પ્રવચન(૬): ગ્રંથો સાક્ષી પ્રરી ઉદેશે - ભગિનિ મતરૂપી સિંદુને કોઈ કાતિગ્રસ્ત નહોં કરી રાકે, પણ પોતાના આત્મિક લેદોને કારણે જ તે પ્રાગૃચ્છ થઈ જશે! "પ્રભુનાં આ આર્ષ-વચ્ચ કલં સત્ય સિદ્ધ થવાં છે! વેદના-વ્યક્તિ પરમગુરુ શ્રીમદ્ રાજ્યાંદ્રજીનાં જ વચનામૃત એની સાક્ષાત્ પ્રતીતિ પૂરે છે!"

(Tragic Mood - Solemnity) (Faint - 11:40)

પ્રવચન(૬) - અને નિકર આવી ગઈ પરમપ્રભુનાં મહાપ્રસ્થાનની ક્ષણો... એતિ ભાવપૂર્ણ સ્વર એ અલૌકિક ધર્મસભા! સુધર્મા સ્વામીના પ્રત્યોવાળી એ અભૂતપૂર્વ, અખંડ, અંતિમ દેશના! પ્રજને અમાવાસ્યાની એ અંતિમ નિશા...!!!

(Echo)

પ્રવચન(૭) - મીઠા પ્રહર, અડતાલીસ કલાક, બે દિન-રાત એખંડ વૃક્ષ પછી... અચાચ પૂર્ણ થવા લાગી પ્રભુની એ ચિરલ વાગધારા... પર્યટાસનમાં સ્થિર થઈ લેમની સ્થૂળ ઔદાસિક કાયા.... મન-વચન-ક્રયાના બધા જ વ્યાપારો-ક્રિયાકુલાપોનો ઉત્સર્ગ કરાયો... અવશિષ્ટ અઘાતી કુમોનો સંપૂર્ણ કાય કરાયો... સઘળીયે ક્રિયાઓનો ઉચ્છેદ કરાયો... અને (Base Voice) બધા જ અંગો અને સંગોને લેદોને પ્રાણને વિશુદ્ધ કરી સિદ્ધાત્માની નિકૃષ્ટ, નિહંપ, નિસ્પંદ, નીરવ અને મરુ સમ એડોલ એવસ્થામાં સ્થાપિત કર્યો...

કી

પ્રવચન(૬) - ક્યારે પ્રભુ સર્વોંગ અનુભૂતિ કરી રહ્યા હતા~

મંત્ર સૂત્ર ઘોષણા: "અદમિક્કો રણુ સુદ્ધો, નિમ્મલ નાળ-ફંસળ સંજુહો, મ નિ જાતિય મમ કિંચર, ભ મરણાન પસાવુ નિર્તિપિ |" "એડ પરમાણુ માત્રની મળે ન સ્પર્શતા... અમૃત સદૃશ રૂપ ને |"

(continuous pathetic music)

પ્રવચન(૬) - અને ત્યારે એડ શબ્દહરીન ચોષ ઉઠ્યો "ય: સિદ્ધ પરમાત્મા, સ ભાડહમ્ |"

(૭) "જે સિદ્ધ પરમાત્મા છે, એ જ હું છું." (Instruments, followed by song - 11:45)

પ્રવચન(૬) - અને પગલમાં તો પ્રભુએ પરમગાંતિ, પરમપદ પરિનિર્વાણ પ્રાપ્ત કરી દાઢાં!

(બૈરો) ગાન(૭) "શ્વાસની અંતિમ દોર સુધી રાખી, એખંડ દેશના-ધારાં! આસો અમાસ રાતની વેળા નિર્પીય વાધ-ગાનધન (૬/૫મઠ) પરમગુરુ નિર્ગમ્ય સર્વજ દય. (૩/૪: સમૂદયન ગાન)

પ્રવચન(૭) હવામાં શંખ, વનમાં દુદુલિ અને જનમનમાં રુદનના અગણિત સ્વર ઉઠ્યા...! પ્રાણબ્યોતિ, 'મિત્રા પ્રત્યેગત્યનાં પોતાનું સ્વતંત્ર અસ્તિત્વ સાચવતી, અનંત જ્યોતિષાં વિલાન થઈ ગઈ!! મહાજ્યોતમાં જ્યોત મળી ગઈ!!! પ્રભુ અનંત દર્શન, અનંત જ્ઞાન, અનંત વીર્ય, અનંત સુખમય અગર અમર સિદ્ધલેહના એવા આલેકમાં પહોંચી ગયા, કે ક્યાંથી ક્યારેય પાંખ આવવાનું નથી હોતું, ક્યારેય જન્મ-મૃત્યુની આ ચક્રમાં લક્ષ્યાનુ શેષ નથી રહેતું....!

(ગીત+વચ્ચ અસિન્ધુ ભેગી રહ્યા)

ગીત(૬+૭): "યા કારણ મિથ્યાત્વ વિચીતજ, મરુ કર દેહ ધરેડો, અવ હમ્ અમર મયે ન મરેડો |"

૧ ૨ { આ અંધારી અમા-નિશા'એ બુઝાઈ મહાન જ્યોતિ, ઘસ્ટી પર ત્યારે છવમું અંધારુ, આંખ પૂરી ગઈ! (અનંદ) (સુખ) ઉઠ્યાં ત્યારે દય-દુદુલિ સદૃશ દેહી-વાહી: "આનંદ મનાઓ! જગના કાઠે! પ્રભુએ પૂર્ણ કરી દેહી!"

અંતિમ ગાન (૫/૬/૭) આસો અમાસની (નિર્મિત નિશાએ) મિથ્યામય રાતે! દીપ-દીપાવૃક્ષની મધરાતે (પ્રભુ સંમતિ ગાવા નિર્મલ)

(પૂર્ણ ગાન)

પ્રભુનારે વિદાય લામાલતી, તે દિ'માસ (તે દિ'ગાનમંત્રો) ભગનભર્યે આ એડ ધૂન પાળી રહી દેહી! અખંડ સુખપદ દેશના વર્તી, વિનય-માહમા વર્ણન કરતાં! બાળી વાગે ચંભી વહાવી હતી બે દિન-રાત વરસાવી હતી: તે દિ'માસ ભગન સુધે આ એડ વૃક્ષનાં પાંખો (અનંદ નરહર) પરમગુરુ નિર્ગમ્ય સર્વજ દય (૨૫)

અંતિમ પ્રવચન: પ્રભુએ નિર્વાણપૂર્વ, સકારાત્મક પોતાના પ્રસ્તરારાગી પ્રિય શિષ્ય ગોતમને દેહ ક્ષેત્રમાં પ્રતિજ્ઞાવાચ સોંપ્યો. પરંતુ ફરતા પ્રભુ-મિથ્યાગ્રામીઓએ પ્રજના ઉરી પડના ને ભારે વિદાય લખી આત્મચિન્તનમાં ડૂબી પડ્યાં! ગોતમને પ્રભુ વચનોની પ્રતિ-સ્મૃતિ સંજગત 'સમ્યગ્ જોશ' નો પમાણો? ... આત્મજ્ઞા બંધી આત્મચેતનીય પડ્યાં! 'જગાદેહ નોતિ મે કરે' અને આ એડ તલાવનું આત્મભાવન વિષયે તારાવ કમ કેવળગણ આત્મભાવનના ભાવના સુખ મદદ કેવળગણ

|| સિદ્ધમયુ સર્વજાતી કી સંગતિ: સાર્વિક: રાતિ: || સી સદગુરુ પરમગુરુ અરણ્યપરિવસુ સુખ મદદ કેવળગણ ||

[સમાપ્ત]

• સંદર્ભ •

- શ્રી કલ્પસૂત્ર :
- ત્રિષષ્ઠી શલાકાપુરુષ ચરિત્ર
- શ્રીમદ્દરાગચંદ્ર વખનામૃત
- મહાનંદ ધનનુ કલ્પસૂત્ર પ્રવચન
- દર્શન અને ચિંતન
- આચારાંગ સૂત્ર
- ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર
- દશવૈતાલિક સૂત્ર
- સમાધિ સુત્ર
- સમયસાર
- મહાવીર વાણી
- શ્રી મહાવીર ચરિત્ર
- વર્ધમાન પુરાણ
- તીર્થંકર ચરિત્ર
- JAMUNARA
- THE JAIN SAGA
- આત્મસંહિદા શાસ્ત્ર
- ગાગધરવાદ
- તત્ત્વાર્થ સૂત્ર
- લોગસ્મ મહાસૂત્ર
- શ્રી ભક્તામર સ્તોત્ર
- પરમાનંદ સ્તોત્ર
- મહાનંદ સુધા
- ભક્તિ ગ્રંથાણા
- આનંદધન પંથરલાવણી
- મહાવીરાચર્ય સ્તોત્ર
- મહાવીર દર્શન-અવધાનમંત્ર
- ચમરમુખ પદ : ૬૭૧૨૫૬
- રવાન નીત પંચશતી
- આધ્યાત્મ રાવિ મહાવીર વર્મા

[વખનામૃત ૧૪]

• વીર જન્મ •

સુત્રિયકુંડમાં પ્રગટિયા રે, માતા ત્રિશલાદિની વંદે, કૈવલ મહામયનુ.

એ... ભવલવથી સાધન કરી લાવ્યાં, સાથે મતિ-શુભ-અપાધિરાગ રે...
 એ... હાથી-સર્પ-દૈત્યને કાળમાં ભગાવ્યા, શીખવ્યા મહાશયના પદ રે...
 એ... જળકમળવત્ રહી સંસારે પછી, કીધો સૌ સંગોનો ત્યાગ રે...
 એ... ધ્યાનતણા એણે જ્ઞાન પેરાવી, કમો જાણી કોઈ ખામરે...
 એ... બાર વરસ મોન દ્યાને રહીને પછી લાધું છે કૈવલજ્ઞાન રે...
 એ... ધર્મતણા તીર્થને પ્રવર્તીવી, હર્યો દોર તિમિર અંધકાર રે...
 એ... આઠ કર્મ લાંબી છુટકો કરી, એન લાધું છે શિવપુર રાજ રે...
 એ... લોકનાં પ્રગટ્યા દીપા દોવાળીએ, એનો પ્રગટ્યો છે આત્મસંહિદા રે...
 સુત્રિયકુંડમાં પ્રગટિયા રે, માતા ત્રિશલાદિની વંદે, કૈવલ મહામયનુ.
 (નિશાન્ત)

વંદન હૈ હે ત્રિશલાનંડન, વંદન હૈ, વંદન હૈ, વંદન હૈ!

(જેવળી)

• વીર-વિદાય •

[નિવાળા કલ્યાણક]

૦ આસો અમાસની શ્યામલ રાતે, દીપ દીવાવળી મધરાતે
 (પ્રભુ) વીરે વિદાય લીધી હતી, તે દિ' મારા ભગ્ન-હૃદયે,
 આ એક ધૂન જગાવી હતી: "હે વીર ! પ્રભુ વીર !"
 અખંડ અનુપમ દેશના વદતો, વિનય-મહિમા વર્ણન કરતાં,
 વાણી વાર્ણલી વહાવી હતી, જે દિન-રાત વરસાવી હતી;
 તે દિ' મારા ભગ્ન હૃદયે, આ એક ધૂન જગાવી હતી;
 હે વીર ! પ્રભુ વીર...!
 (નિશાન્ત)

• પરમગુરુ ધૂન •

૦ પરમગુરુ નિર્ગુણ સર્વજ્ઞ દેવી (પ)

• આત્મભાવના ધૂન •

૦ "આત્મભાવના ભાવતાં જીવ લહે કૈવલજ્ઞાન રે"

• શાંતિ મંત્ર •

૦ "શિવમસ્તુ સર્વજગતઃ પરહિતનિરતા ભવન્તુ ભૂતગણાઃ
 દાષાઃ પ્રેથાન્તુ લાજામ્, સર્વં ચુલો ભવન્તુ લોકાઃ ॥"
 "સુખધામ અનંત મુક્તિ ગદી દિનરાત રહે તદદ્યાનમહી
 પર શાંતિ અનંત મુખધામ/સુખધામ જે, મમ્મ પદ લે, વર મે જ્યો."
 ॥ ઓ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ ॥

- (1A) • પૂર્વ દર્શન • અતીતના અંતર્લોકમાં અંતર્યાત્રી ~
 • કલ્યાણપાદપારામ સુતગંગા હિમાચલમ્, વિશ્વાત્મોજ રવિદ્યેવં વદેષી જ્ઞાતકન્નમ્।
 • "તે ત્રિશલાતનયે મન ચિંતવી, જ્ઞાન વિવેક વિચાર વધારું;
 નિત્ય વિશોધ કરી નવ તત્ત્વનો, જ્ઞાન જોધ અનેક ઉચ્ચારું."

2P • વીતરણ મહાવીરનું અંતર્યાત્રી સગાવીએ,
 વિશુદ્ધ આત્મસ્વ: પની અંતઃકર્યેવિ જાણીએ;
 અંતર્યાત્રી આરંભીએ!"

(પ્રવક્તા અંતિમ સંદર્ભ-પંક્તિ: Cont. Link -)
 [" થંલીએ ઘડીલર નિનશાસ્ત્રનું લવ્ય જ્ઞાન-મંદિર ~"]

3P (2A) • "લવિજન! મંદિર ગુપ્તો વીરના રે સોલર) કઈ પ્રારે અલૌકિક નૂરો, લવિજન!
 કરવેરથી આ વિશ્વ ખુલે તરફ રે લોલ, અહીં પ્રેમનો આનંદ લારપૂરો, લવિજન!
 રાગ-દ્વેષના વિકાર ઠામ ઠામ છે રે લોલ, અહીં અચળ અધિકારી સ્વરૂપો, લવિજન!"
 [જે છતાં જોઈએ આત્મા... આત્માના આ સ્મિત સ્વરૂપની... સ્વમિનિતો આપકરતા]

3P • "કળિકાળે આ જંબૂ-લરતે, દેહ ધર્યો નિજ-પર-હિત શરતે ⊗ સમ્યક્ દર્શન જ્ઞાન-
 રાખ્યું મોહ અંધારું હો, કૃપાપુદ્યેવ! નિનચ્ચર દેવ!! આયુષ્ય, ત્રિવિધ ક્રમેની રાખીપણ
 ધર્મ-ઠોંગને દૂર દુરાવી, આત્મધર્મની જ્યોત જાણી, સંતોષનંદ લેવું પાડું હો
 કર્યું ચેતન-જડ ત્યાડું હો, કૃપાપુદ્યેવ! નિનચ્ચર દેવ!! ⊗ સરજી"

[હં મારા પંચ પ્રમાદોની ... સાગરની યાત્રા ખતરાઓથી ભરેલી... સાદ પાડી નિમંત્રી રહ્યો છો:]
 (4A) • પાના હો તો ચલ ગરાર મેં... સારિલ કે લિયે બેતાબ ન હો!
 પામ્યું હોય તો ચાલ ઉડાલો, તર પકડ્યા વિપશ ન થા, જાંવા ન માર!

(5A) [... અને એ મહામાનવના પૂર્વનો લઘુ શિષ્ય અંતેવાંસી :-]

• "હું કોણ છું? ક્યાંથી થયો? શું સ્વપ્ન છે મારું ખરું?
 કોના સંબંધી વળતર છે? રાખું કે એ પરિહરું?"
 • "કોનું દેશ સે આયે મુસાફર? કોનું દેશ હૈ જાના?
 મૂલગયા વધા રાદ મેં આકર, યાદે કિસકો પાના? કોનું દેશ હૈ જાના?"

(6A) [- કિનારે... મસ્તીમાં -] સૌપ કિનારે ચમકીલે છે, યુનકર ક્યો પછતાનો?
 યદિ તૂ યાદે મોતી લેને, ગહરે પાની જાગ, કોનું દેશ હૈ જાના?"

• ... લેમના... જાણતાં... "સર્વ જીવ છે સિદ્ધ સમ, જે સમજે ને ધાવ... નિમિત્ત કારણ માંતે."

• [સમર્થણ કરીને] "અન્યથા શરણં નાસ્તિ | જનન્ય આત્મશાળપ્રદા સંવૃત્ત રાજ વિદિત... રાદ"

(7A) • [અપણ મહાવીર કથા] "મહાવીર સ્વામી નયનપથગામી અપ્તુ મેં"

P 1. [સૂત્રસ્વનિ જિભાં... જાણરે] 'ન મંડે... જાણી, સમજ લે છે']
 ૐ નમો અરિહંતાણં | નમો સિધ્ધાણં | નમો આયસ્થિાણં | નમો ઉવજ્જસાયાણં | નમો હોણ
 સવ્વ સાદુર્ણ || એસો પંચ નમુકકારો | સવ્વ પાવપ્પણાસજો | મંગલાણં વ સવ્વેસિં | પદમં
 હ્યર મંગલમ્ ||

P ૩ [આમ જયં ચિદ્દે જન્મધારણકર્યો...]
 • "પચ્ચામસો વસો પહેલાં એક તેજરાશિનો જન્મ થયો,
 યુગયુગનો અંધકાર વિદારતો, ભારત-ભાગ્ય રહિ ચમક્યો,
 કોકિલ-માર કરે ઝલસાર ને, વાયુ વસંતી વાઈ રહ્યો,
 ક્રત્રિયકુંડમાં મા ત્રિશલા-કૂખે, પુત્ર પવિત્રનો જન્મ થયો...
 (ક્રત્રિયકુંડની કુંજ મળી, ત્રિશલા કૂખે પુત્રનો જન્મ થયો.)"

S/ch 4 • "ક્રત્રિયકુંડમાં પ્રગટિયા રે માતા ત્રિશલાદેવીના નંદરે... ધન્ય મહાવીર પ્રભુ...
 એ... લવલવથી સાધન કરી લાવ્યાં સાથે, મનિશ્રવત-અપધિતાન રે... ધન્ય
 એ... જગકમળવત્ રહી સંસારે પછી કીધો સો સંગોનો ત્યાગ રે... ધન્ય મહાવીર પ્રભુ..."

S/ch 4 • [રામ સિધ્ધામ... પ્રગળ]
 ઘરઘરમાં આનંદ છવાયો, ઘરઘરમાં આનંદ.
 ત્રિશલા માતા કૂખે જનમિયો, જાણે પૂનમનો અંદ ! ઘરઘરમાં આનંદ...
 ઘરઘરમે આનંદ હૈ જાણ, ઘરઘરમે આનંદ.
 ત્રિશલા માતા પુત્ર પ્રગટિયા, જૈસે પૂનમ કા ચંડ ! ઘરઘરમે આનંદ...
 ઘરને ગોખે દોવા પ્રગટિયા, ફેસર-કુંડ રંગ ઊઘડિયાં ધરતી કરે અંતરતલથી પ્રસરી ધુપસુગંધ
 કુંજ કુંજ કોમલ કસોલે, મરલ જની મોરલિયાં ડોલે, રંગભરંગી ફુલડાં કરે હૈયાવધમાં દિલોખી
 મંગુલ કુંદ, મીઠા રહુકે, ગાયે પંજીવૃંદ... ! ઘરઘરમાં આનંદ છવાયો, ઘરઘરમાં આનંદ."

P 4 • [અને આ મહામંગલકારી જન્મ-કલ્યાણક પ્રધી-]
 બાળને લાડ લડાવતી માવડી, ઘોડિયાની દોરી ખેંચતી 'તી,
 સૂર મધુર મધુર સુલાવીને, ઉરના અમૃત સિંચતી 'તી.
 S/ch • "ધીર થજે, ગંભીર થજે તું-આશિષ એવી આપતી 'તી,
 લળી લળી નિજ લાલનો લેખન, વ્હાલ ભરને નિહાળતી 'તી."

"F" 5 • પાઠને રે મારાં બાળ ધોઠી લેજે, પેટ ભરતે આજ,
 કાલે કાળાં ભુદ્ધ ખેલાશે, ઘોર કરમનાં ભુદ્ધ ખેલાશે, સૂવા રાત્રું ક્યાંય ન રહેશે."
 [અને માડાબર વર્ષના ધીર સાધનૈમાં પ્રભુ કેરું સૂવાના છે એવો અગળ ખેલો-]

P 5 • આલમાં જગેલ માંહેલો ને ત્રિશલામાત ને આવ્યાં બાળ,
 બાળકને માત હિંમોજે, દૂર કરમના કુંડારા ડોલે, વાપસાણકુંડારા ડોલે, વર્ધમાને નાંદું નાંવે."

S 5 • "સૂઈ જા રે, જો મસાં બાળ ! • સો જા રે... સો મેરે બાળ !
 ✓ તુમ સો જાઓ ! મેં ગાઉં (૨) સો જાઓ... સો જાઓ !
 ✓ તુમ કો સોલે આવીતો, તુમ કો મોં ભોરી અને અધ અલો મેં પલકો મેં સખો સે સખે મિત્ર
 ✓ તુમ જાણે કે શું છે મેં પાતિલજી આલે બાળે છે / રહેલું કુંડક તુમ સો જાઓ - સો જાઓ !"

[વધમિનના જન્મ સમયથી નામ આપ્યું-મહાવીર]

6. "માડી તારા કુંવરની કુરવી શી વાત? ઓ મેથાતિરે કુંવર કી કરતી વ્યા વાત? }
 સોમોં અનેની અનેની જાત, હાલરી અનેની જાત... ઓ મહા તારા
 એક દો અને જાણ સો રંમત રમતાં તાં, ગંમત કુરતો તો, નાકુવ્યો ત્યાં મોટો સાપ
 સાપને દેખી અને નાસવા રે લાગ્યાં, જાણી ઊઠ્યાં બાપ રે બાપ!
 7. ત્યાં તો તારો લાડીલો ફાળ લરી દોડ્યો, ને ખાલી લઈ પંખમાંય,
 દોડ્યાનો જેમ અને પડીને ફેંક્યો, ધૂન્યો નહીં અને લાથ! ... ઓ માડી તારા.

[સાપ-પિશાચ-દૈત્ય વશ કરતા રહ્યા]

8. "એ.... હાથી-સર્પ-દૈત્યને કાણમાં લગાવ્યા, શીખવ્યા અભયના પાઠ રે,
ધન્ય મહાવીર પ્રભુ."

[હું કોણ છું? ... કણ છું?]

9. "હું કોણ છું? ક્યાંથી વયો? શું સ્વરૂપ છે મારું ખરું?
 કોના સબંધી વળગાયા છે? તબું કે એ પરહરે?"

[આત્માની પ્રાપ્તિ મારે પ્રતીક્ષા કરતા રહ્યાં-]

10. "અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે? ક્યારે થઈશું બાહ્યાંતર નિર્ગ્રંથ ભે;
 સર્વ સંબંધનું બંધન તીજણ છેદીને, સિરશું કવ મહાપુરુષને પથ ભે અપૂર્વ."
 [કે હું દેહાદિ સ્વરૂપ નથી દેવી યશોદાનો ત્યાગ ક્યો હશે?]

11. "સઘળા આ સંસારમાં રમણી નાયક રૂપ,
 એ ત્યાગે ત્યાગ્યું બધું ક્યણ શોડ સ્વરૂપ."

[પણ દેવી યશોદાએ શું વિચાર્યું હશે?]

12. "ને દિલસે મહાવીર પોતે, ત્યાગી થવાનું કહ્યું હશે;
 દેવી યશોદા! દિલમાં તમારા, તે વખતે શું વધુ હશે?"

[આ કવિશ્રીએ તો અજાણ આપી છે-]

13. "ત્રિશલા દેવાનંદા બંને પ્રભુ વીરની માતા, શીસનના ઈતિહાસે બંને નામ અમર થઈ જાતા
 [પતિના મુખને ડાંગે જોયો નિજનું મુખ વિસાચું;
 આત્મવિલોપનની યશગાથા યશોદા મરજન હારી"]

[પણ આત્મલીન પ્રભુ વીર પ્રસ્થાન કર્યા-]

14. "સાપની કચીલી માડૂક એક દિન આ સંસારનો ત્યાગ કરે,
 રાજપ્રાસાદમાં રહેનારા એ જંગલ જંગલ વાસ કરે!

[પ્રભુની એ હાથવિદારક ગ્રંથ બોધ્યા-]

- "ત્વચા વિના વીર કથં પ્રજામો? જોઈશુસ-કેન સહાચરામો?"

- ઘોર અરણ્યે ધૂમતો જાતો નેત્રી આ પગપાળો
 માન મળે, અપમાન મળે કે આપ લાભ કેઈ ગાળો!

સ/પ્ર 15 • મારગ એનો જંગલ-ઝાડો ને કુંડ-ઝાંખરા વાળો,
કુંદ કુંદ વેળા સાથમાં રેતો મંખલી-મુત્ર ગોશાળો.

P • આશુત ને ઉપસાની ફોળી ફોળ એને પક્કારતી 'તો,
આંધી. લોહાન ને વીજકડાકે, કુદરત પણ લલકારતી 'તો!

S/ch • દિવ ને દાનવ, ને વળી માનવ; પશુ પંખી કુંડ કંખી રહ્યાં,
હસતે મુખે તોય મહાવીર, સહુનું મંગલ અંખી રહ્યાં!

P 16 • દુઃખથી લશ નહીં ડરનાર એ, સામથી દુઃખને ડારતો 'તો
સુખની શીતળ છાંય તળે, દાવાનળે ડ્ર મહંતો 'તો
પ્રહરના પ્હાડ તૂટ્યાં પણ એ પડકારે જની ધીર ધારતો 'તો
સહાય કરવા ઈન્દ્ર આવ્યા ત્યારે ઉન્દ્રને પણ વારતો 'તો !!

18 [અને ત્યારે ... મોતીમોથી ભરેલો એ થાળ ~]

S • "શુદ્ધ બુદ્ધ ચૈતન્ય ધન, સ્વયં જ્યોતિ સુખધામ;
જાનું કહીએ કહેલું, કર વિચાર તો યામ."

P/ch 19 [પશુ નિર્ધામનુ ... લય જીવોને એની પ્રતિ કરાવતા રહ્યાં ...]
"હું તો આત્મા છું જડ શરીર નથી ..."

શરીરહાર રહી શરીર ન થાઉં, લવણ જેમ જલાઈ સહી.

રત્ન-દીપ જેમ સ્વ-પર પ્રકાશક, સ્વ-જ્યોતિ હું પ્રકાર જાણી સ્વયં જ્યોતિ (૩) "

P/ch 19 • હમ હોમે કેરા કે વાસી હૈં, હમ સિદ્ધ-કેરા કે વાસી હૈં.

હમ મહાવિદ્યે કે વાસી હૈં, હમ સિદ્ધાલય કે વાસી હૈં.

હમ સિદ્ધલોક કે વાસી હૈં, હમ સિદ્ધશિલા કે વાસી હૈં ...

- જહો રાજા નહીં ઝોર કુષ નહીં; જહો મોહ નહીં ઝોર શોક નહીં ... હમ હોમે કેરા કે

[જે આત્મપ્રેક્ષમાં ... પ્રાપ્ત થઈ ગયું હજુ ~]

P/ch 19 • "સચ્ચિદાનંદી શુદ્ધ સ્વરૂપી, અવિનાશી હું આત્મા છું."

20 [--- શીલા હોય ત્યારે પણ, જેઠા હોય ત્યારે પણ ... અડોલ આત્મધ્યાન, જેમાં ---]

P • "એક પરમાણુમાત્રની મળે ન સ્પર્શતા, પ્રાણકલંકરહિત અડોલ સ્વરૂપ જે

શુદ્ધ નિરંજન ચૈતન્યપ્રતિ અનન્યમય, અગુરુ, લઘુ, અમૂર્ત, સદૃશ્યદેશ જે" (અર્ચ)

22 [અહીં અંગત ... સમસ્ત પ્રાણીગણ ...]

S "વીરઃ સર્વ પુરુષારથેઃ મહિતો, વીરં બુધા સંશ્રિતા,

વીરેણામિહ્વઃ સ્વકર્મ નિષેધોઃ વીરત્વ નિત્યં નમઃ |

વીરાત્ તીર્થમિદ્મ પ્રવૃત્તમુલ્લં વીરસ્ય ધોરં તપો

વીરે શ્રી-ધૃતિ-કીર્તિ-કાન્તિ-નિષયઃ શ્રી વીર મંત્રં કિર્ય ||"

23 [-421 મહાશ્વર પુત્રા - માતૃત્વ માટે]

9

• " डोरि वर्षनुं स्वयं पला, ज्ञात यतां शमाय;
लेम विलाप अनारिनी, ज्ञान यतां दूर थाय. "

["नयां सुधी लिखा प्रहल नही कुछ... "] जिन महाराजाध्वनी नारी हन/ ला पहिनाला]

D+P/s 23

23 • यंदनजाणा ! तारो अद्भुत छे एतिलास ॥ चन्दनवाला ! तेरा अद्भुत है इतिलास !
 ओउ हिस एती राजकुमारी, राजमहलमां तु वसनारी;
 दासी थछ वयाली तोये थाती ना जरास ! ~ यंदनजाणा !
 वीरप्रभुने दीक्षा लिखा, प्रभुमे प्रेमे आभा दीक्षा;
 अर्धाणा दीवडाथी हिलमां, उरी दीधो जलस ! ~ यंदनजाणा !

["પરે" શબ્દોના કોણાલ્લેખ) | વિચારોની હલમાલ્લી | થંભી ગયા છે એકે શાંત, મિનાઈ નારવનાં/ અનેકે પ્રલ્પે | મૂન ચાલે મોડાં જો જ્યાં | જેના માતલજોડાગમં છું જ છું, કેવળ પુંડિવેલું/ કવચ મનસંસ્કરણે શાના-કવચે આત્મં છું :]

9

24

• सुखं सुखं येन न्ययनं स्वयं न्योति सुखं याम...

• डेवप निरखल्लयुग' मयसि वते रान

• "સરિયદાનંદો સુદ્ધ સ્વરૂપી, અવિનાશી હિં આત્મા છે" ...

• 'आत्मसाधना साधनां तु य एव त्रियम्' इति ।

P

25

[अने साक्ष्यारपत्रांना दिवादात—]

• "गंभीर तार रथ वृत्ति विजयवागसू

9

28

[પ્રશ્ન ૭૪૫] સુધિના અગ્રકામાં :

S/P

॥ आत्माऽस्ति, स नित्योऽस्ति

P/s/ch/2004

• "આત્મા છે, તે નિત્ય છે, છે કૃતિ નિગકર્મ";

છે લોકના વળી મોક્ષ છે, મોક્ષ જ્ઞાન સુધર્મ. ॥

30

[सगवान महार पासे प्रश्नोत्तर उत्तर ~]

5

• ગોતમ જ્યેષ્ઠ પંડિતોને સત્યનો પંથ બતાવ્યો

अष्टि नया राजवीजाने धमनी मम सुहायो

રોટિ(૧) જ્યાં ચાર કુશિલોને ખુશ્તિનો મળ્યા દેખાડ્યો

મેઘકુમારે સમાન ભુવાનોને જીવન-મંત્ર સુજાડ્યો ।

p

30

તે સમે ધર્મના નામે ખરેખર પાળેડીઓનું રાજ હતું, યજ્ઞ મહા નિર્દોષ બિચારાં પ્રાણીઓનું બલિદાન થતું!
કુચન-કામિની કાજ કંઈ કટલાંઓનું લોહી રેડાઈ જતું, દંભ ને દાનવતા દેખીને દિલ ખેતું વલોપાશ ખેતું!

[આ મહાદિવાની ઘોર નિંદરમાં ત્યારે જાગે અત્યારે પણ]

s/pet

• वीर जिनेश्वर । सोई दुनिष । जगई तुने । धान की मधुर सुरीली बंसी बजाई तुने । वीर जिनेश्वर ।
मनुजों पर पुरियाँ बरसती, रक्त की नदियाँ बहती, कृष्णा के सागर । कृष्णागंगा बहाई तुने...
पैरों का झूठा झगड़ा, जनता का मानस बिगड़ा, मानव की अरल प्रतिष्ठा जगमें जगाई तुने ।

31 [અનુભવ કર કે આત્મ-સામર્થ્ય નિર્ધાર પે...]

P/CH

• "શુદ્ધ બુદ્ધિ ચૈતન્યધન, સ્વયં જ્યોતિ સુખધામ..."

• "સર્વ જીવ છે સિદ્ધિ સમ, જે સમજે તે પાય;
સદગુણ આજ્ઞા જિનદશા, નિમિત્ત કારણમાં ચ."

34 [સ્પષ્ટિ, સિદ્ધિ લેડગામી આ બધું હોવા છતાં -]

P

• એક દિ' શિષ્ય બનેલ ગોરાળો ગુરુને ભાડતો ગાળો,
સર્વજ્ઞ છું હું મહાવીર જ્યો એવો ક્યો એવો ચાળો!
તેજસશ્યા છોડીને પ્રગરાવી લીધલા ગાળો
વીરને લાલે લડલડ આગમાં જાળી રહ્યો ગોરાળો!

S/CH

35 • "અનંત અનંત લાપ લેદથી ભરેલી, અનંત અનંત વચનિઝોપે વ્યાખ્યાની છે,
મહાન જ્ઞાતહિત કારિણી, હારિણી મોહ, વારિણી લવાબ્ધિ પ્રોક્તચારિણી પ્રમાણી છે. વળતો

P

• "ગંગાના નિર્ભજ નીર સરોબી પાવનકારી વાલી, ઘોર દિશ્મની નલતી આગમાં છોડેશમત પાલી
એનાં ચરણમાં આવી(ને) ઝૂકે, કુંકિ રાજા કે રાણી; મેરુ પેઢકરી વેર લૂણીને સંકારે નિજાની."
[-કલ્યાણ છે કે, રાગ માલકુસમાં વહી હતી -]

S/CH/P

• મધુર રાગ માલકુસમાં વહેતી તીર્થકંડરની વાલી, માનવને નવજીવન દત્તી નીર્ધકરની વાલી.
ધાર ગંભીર સરોમાં સાહે, સુરવર મુનિવર સહુ કોઈ મોહ;
શબ્દ શબ્દ પર થાય અકર જ્યાં સ્નેહગંગા સરવાલી/કલ્યાણી... મધુર રાગ...

S

36 [છત્રીસ ઉત્તરસ્થયનોમાં એમના વિનય-સ્ત્રો -]

• "એવો માર્ગ વિનય તણો, લાખ્યો સી. વીતરાગ;
મૂળ હેતુ એ માર્ગનો સમજી કોઈ મુલાખ્યા!"

37 [ગુરુણામ્ પ્રાણા આમકી આપે છે -]

P

• "એસદગુણ એ વિનયનો લાલ લહે ને કાંઈ, મહામોહનીય કમળી બૂડ લવળળ માંદો"

40 [અને પળસમાં તો પરમખદ, પરિસ્પર્શિ પ્રાપ્ત કરી લાધાં -]

• "આસના અંતિમ દોર સુધી રાખી, અખંડ દેશના-ધારાં આસો અમાસરોતની વેષા નિર્વાહામય
અવધાના..."

P/CH

• "યા કારણ મિથ્યાત્વ કિયો તજ, વચોંકર કેદ ધરેંગો; સઘ હમ અખર મય ન મેંગો!"

P/CH

• આસો અમાસની નિર્ભજ નિશાએ/શ્યામલ રાતે/મણુ સંચરી ગયા નિજધામ/દીપદેવાવલામમાં
મણુ વીરિ વિદાય લીધી હતી, તે દિ' મારા (તે દિ' ગૌતમનો) લગ્ન-લક્ષ્યે લા મિત્ર ધૂન મળી હતી.
અખંડ અનુપમ દેશના વહતાં, વિનય-મહિમા વહનિ કરતાં; "હે વીર! મણુ વીર!"
વાલી વણખંલી વહાવી હતી, બે દિન-રાત વરસાવી હતી; તે દિ' મારા લગ્ન લક્ષ્યે-
આ અંત ધૂન જગાવી હતી: "હે વીર! મણુ વીર!!" "પરમગુરુ નિર્ગુણ સર્વજ્ઞ દેવ"

41 [-આ અંતે વ લાખ્યા તસ્ક્ષણ ધ્યય કલ્પજ્ઞાન ...]

• "આતમલાયના લાયતાં જીવ લહે ઉપજ્ઞાન રે..."
શિવમસ્તુ સર્વ જગત: સ્વર્ગ સુરવી મયન્તુ લેકા: ||ૐ શાન્તિ: ||

(શ્રી. સદગુણ-ચરમગુણે ચરણપદોપસરુ)

PERFECT PRESENTS : INDIA
2001
• महावीर दर्शन. (मंचन)
staging of 'MAHAVIRA DARSHAN'

Date 24th March, 2001

To,
Shri Pratap Kumar J. Toliya
C/o. Vardhaman Bharati International Foundation,
Prabhat Complex, K G Road,
Bangalore - 560 009

भगवान महावीर
२६०० वीं जन्म जयन्ती
समारोह समिति

Bhagavan Mahavira
2600th Birth Anniversary
Celebration Committee

Jain Bhawan, P-25 Kalakar Street, Calcutta 700007 Phone: 2382655

Kind Attention Shri Pratap Kumar J. Toliya

My Dear Toliya,

I take this opportunity to thank you so very much on behalf of Bhagavan Mahavira 2600th Birth Anniversary Celebration Committee for your kind participation in the last cultural programme cum exhibition of Bhagavan Mahavira, being a memorabilia of Jainism at Academy of Fine Arts, Calcutta from 27th of February, 2001, to 5th of March, 2001.

Your display of Audio Cassettes and C.D.'s was highly complimented by the visitors. Audio Cassettes and C.D.'s of this standard were never before seen in this part of India. Your personal painstaking involvement along with your precious time devotion deserves high praise.

"MAHAVIR DARSHAN" a creative and devotional tribute to Bhagavan Mahavira and his life episodes was really delightful, so to say a musical extravaganza of its own class that spellbound the audience. It was a delight to have Srimati Sumitraji amongst us and an experience of a lifetime to hear her melodious voice.

We looking forward to similar co-operation from you in any cultural programme in future that might be forthcoming in any other part of India, in view of our success of the exhibition which we would like to appraise you.

Please inform me without hesitation, if there is any outstanding dues from your side regarding expenses on this function account.

With warm regards,

J. K. NAHAR

Convener

For and on behalf of the Committee

For Correspondence Please Address To : 5/1 A J C Bose Road, Calcutta - 700 020
Phone 247 6874 / 287 0923 / 24 Fax 287 0924 Residence 244 3810 / 246 7757

CHIEF GUEST
Prof. Kalyan Mal Lodha

JOINT SECRETARY
Shri Padam Chand Nahata
Shri Rishikaran Bothra
Sri Late Bothra

THE ASHED
Shri Jai Kumar Kankaria

EXHIBITION COMMITTEE
Sr Atul Bothra
Sri. Srenik Sethi
Sri. Ajit Jain

CHIEF ASHED
Sri. Jyoti Kumar Nahar
Sri. Indian Mirror Street
Calcutta - 700 014

PROF. K.M.LODHA
(EX-V.C. CAL. UNI.)

JAIN MUSIC
MAHAVIRA DARSHAN
CALCUTTA - MAR. 2001

2001
2A, DESHPRIA PARK (EAST)
CALCUTTA - 700 029

8th March 2001

Dear Prof. Tolia,

✓ You will be receiving this letter by the time you have reached Bangalore. ✓ Your participation in the exhibition held in Calcutta gave us a great fillip and encouragement to realise what a man can do and achieve in life with dedication, devotion and involvement. ✓ I had known about you and your dynamic personality and had also met you before two decades or so. Your visit and our meeting here had only revived and renewed our first meeting. I am deeply indebted to you for the two cassettes that you presented to me which I will always preserve as mementos. I am sure our contact in future will always be there.

✓ Kindly convey my regards to Mrs. Tolia who epitomizes great ideals of Indian womanhood. ✓ I am sure your return journey was quite comfortable.

Please do let me know if I am of any service to you here.

Thanking you,

Yours faithfully,

K.M.Lodha
(K.M.Lodha)

Prof. Pratapkumar J. Toliya
Anant, 12, Cambridge Road,
Bangalore 560 008.